

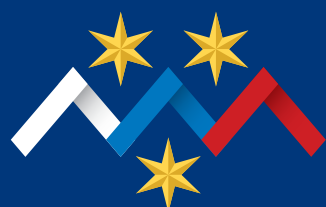
Brezplačno glasilo Četrtna skupnosti Sostro

Številka 4, letnik II

Sostrčan

Junij 2021

SLOVENIJA 30

Uvodnik

Srečno Sostrčanke, Sostrčani. Srečno Slovenija.

Tudi tokrat vas pred začetkom poletja vabimo k branju našega glasila. Nekaj več besed smo posvetili 30-letnici naše slovenske države, o kateri razmišlja poslanec državnega zbora Janez Moškrič, četrti svetnik Jan Bitenc je k intervjuju povabil tri domačine, da so delili spomine in poglede na tridesetletno zgodovino.

Statistični urad Republike Slovenije nam ponuja vrsto podatkov. Izbrskala sem nekaj zanimivih: imamo pet čebelarjev na 1000 prebivalcev, smo tretja najbolj gozdnata država v Evropi, za Finsko in Švedsko. Najpogostejše ime v Sloveniji je Marija, tako je poimenovanih kar 51.659 žensk, 38 odstotkov Slovencev obišče knjižnico vsaj enkrat mesečno. Na kvadratnem

kilometru površine Slovenije živijo povprečno 104 prebivalci.

Številke, ki dokazujejo, da je 75 odstotkov prebivalcev Slovenije na splošno zadovoljno s svojim življenjem.

Tudi v naših krajih smo končno dočakali optiko, gradnjo vodovoda, da bo hriboviti del dostopal do čiste pitne vode nemoteno, in začetek prepotrebne izgradnje kanalizacije v nižinskem delu. ČS Sostro se zaveda, da je treba zagotoviti ustrezne in varne obvoze zaradi popolnih zapor različnih cest, hkrati pa vse kraje prisi za največjo mero potrpežljivosti. Le tako bomo vsi deležni pomembne družbene infrastrukture, na katero smo res predolgo čakali.

Število traktorjev	(leta 1994) 40.500	(leta 2019) 115.600
Število vozil	(leta 1992) 784.550	(leta 2019) 1.607.854
Število stoletnikov	(leta 1991) 26	(leta 2020) 252
Število rojstev	(leta 1991) 21.583	(leta 2020) 18.363
Število turistov	(leta 1991) 1,4 mio	(leta 2019) 6,2 mio
Povprečna mesečna bruto plača	(leta 1991) 70 EUR	(leta 2019) 1750 EUR
Inflacija v Sloveniji	(leta 1991) 250 %	(leta 2019) 1,8 %
Gospodinjstva z osebnim računalnikom	(leta 1993) 14 %	(leta 2018) 76 %

Iz vsebine

Beseda predsednika	3
Komunala pa to	4
Slovenija praznuje	6
Društva na dlani	10
Kulturni utrip	22
Šola in vrtec	24
V dolini Besnice	26
V hribih se dogaja	27
Duhovni utrip	30
Športnik na vasi	31
In memoriam	32
Dobro je vedeti	34

Četrtna skupnost
Sostro
Mestna občina
Ljubljana

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

Unescovo
kreativno mesto
od 2015

Maruša Babnik
odgovorna urednica

Društva so med epidemijo delovala okrnjeno, a so vseeno pripravila prijetne dejavnosti, podrobnosti teh pa prijazno delijo z nami. Šolanje na daljavo je pustilo različne poglede, ki so nam jih razkrili: gospa ravnateljica OŠ Sostro Mojca Pajnič Kirn, dva devetošolca in prvošolci, vsak na svoj način. Zopet se ne moremo izogniti »gospo koroni«, ki nam kroji življenje v zadnjem letu in pol. Helena Vogel podaja strokovni pogled na bolezen in cepljenje. Poslovili smo se od dveh pomembnih mož, gospoda Milana Matosa in gospoda Janeza Končarja. V spomin na njuno plemenito delo za naš kraj namenjamo nekaj besed.

Torej, usedite se v hladno senco, pripravite si kaj osvežujočega in prelistajte četrtega Sostrčana.

Želimo vam prijetno branje!

Izdajatelj:
Mestna občina Ljubljana
Četrtna skupnost Sostro
Cesta II. grupe odredov 43
1261 Ljubljana Dobrunje
mol.sostro@ljubljana.si
www.cs-sostro.si

Odgovorna urednica: Maruša Babnik

Uredniški odbor:
Marjanca Marn
Domen Zajec
Mojca Eržen
Andreja Svetek

Lektoriranje: Saša Grčman

Oblikovanje: ColorId, Uroš Sterle s.p.

Tisk: Collegium Graphicum d.o.o.

Naklada: 2.500 izvodov.

ISSN 2670-7071

Beseda predsednika

Spoštovani krajanke in krajan Četrtna skupnosti Sostro, iskrene čestitke ob dnevu državnosti!

Naša država praznuje 30 let. Praznujmo skupaj z njo, saj smo del nje. Naša je in mi smo njeni. Ni popolna, ni idealna, kot tudi sami nismo, je pa naša. Je kot naš otrok, ki mu oprostimo marsikatero napako, ga potrepeljamo po ramenih in spodbudimo k napredku. Zato, ker morda vemo, da smo za te napake oziroma pomanjkljivosti soodgovorni, ker je seveda otrok naš, predvsem pa zato, ker ga imamo radi.

Imejmo radi tudi našo jubilentko Slovenijo, svoje mesto Ljubljano in svojo sosesko, v kateri živimo. Skupaj jih delajmo še boljše, še lepše, še bolj naše. Če pa že ne moremo pomagati, vsaj nagajajmo ne. Želim vam prijetno in ponosno praznovanje rojstnega dne naše domovine!

Srečno, Slovenija!

Igor Koprivnikar - predsednik Sveta
Četrtna skupnosti Sostro

POMEMBNO OBVESTILO

Na sedežu Četrtna skupnosti Sostro, Cesta II. grupe odredov 43, 1261 Dobrunje, si lahko v času uradnih ur »fizično« ogledate OPN (Osnutek prostorskega načrta MOL) in podate morebitne pripombe na spremembe. OPN MOL je dostopen tudi na: <https://opn.ljubljana.si/OPN-MOL-JR-2021/web/>

Vabilo

Tradicionalno kresovanje in praznovanje dneva državnosti na Jančah – 23. 6. 2021

Tradicionalno kresovanje na najvišjem vrhu ljubljanske občine, na Jančah (792 m), poteka že vse od leta 1991 in letos tako kot samostojna slovenska država praznuje 30 let obstoja. Zamisel o obuditi stare slovenske tradicije kresovanja ob poletnem sončevem obratu (solsticij) se je porodila v vrstah ljubljanskega Demosa v času demokratičnega vrenja in zaradi datumske bližine skorajda sovpadla z osamosvojitvijo slovenske države. Od

tedaj naprej neprekinjeno vsako leto poteka kresovanje s praznovanjem dneva državnosti pri Planinskem domu na Jančah, pred njim pa še maša za mir in domovino v tamkajšnji župnijski cerkvi.

Tako vas tudi tokrat vabimo na kresovanje s praznovanjem dneva državnosti na Jančah v sredo, 23. junija 2021. Po priprošnji za mir in blagostanje naše domovine v prikupni cerkvi sv. Nikolaja od 19.00 nas bosta na prizorišču

kresovanja ob 20.00 nagovorila dr. Ernest Petrič in predsednik Četrtna skupnosti Sostro Igor Koprivnikar. Na prireditvi nas bosta s svojim glasom razveseljevala Oto Pestner in Tina Gačnik - Tiana. Za prečudovit razgled na slovensko prestolnico ter glasbo in gostinsko ponudbo bo poskrbljeno. Prižiganje kresa se bo začelo ob mraku okrog 21.30.

Vabljeni vsi Ljubljančani dobre volje!

Komunala pa to!

Aktivnosti za urejanje prostora in komunalno infrastrukturo

Cesta v Sadinjo vas

Svet ČS Sostro je na redni seji februarja obravnaval gradivo »Informacije o postopku priprave prostorskega akta – OPN 484 cesta v Sadinjo vas« in MOL predlagal naslednje predloge:

- Da se na novi obvoznici, ob voznih pasovih za avtomobile, nujno uredijo površine za kolesarje in pešce (pločnik in kolesarska steza).
- Da se celoten odsek ceste, od Ceste II. grupe odredov do Podlipoglava, uredi v eni etapi.
- Da se v projekt vključi tudi ureditev obstoječe lokalne ceste Cesto II. grupe odredov in naprej proti Sadinji vasi do Podlipoglava.
- Da se ob urejanju nove ceste do Podlipoglava ustrezno poskrbi tudi za poplavno varnost oziroma se uredijo poplavno ogrožena območja na tem območju.

Postavitev modrih odsevnikov za preprečitev prehoda divjadi čez cesto v dolini Besnice ter na Litijski cesti – od gostilne Micka proti obvoznici

Svet ČS Sostro je predlagal Direkciji za infrastrukturo, naj postavi modre odsevnik na količkih, ki preprečujejo prehod divjadi čez cesto, kadar vozilo obsveti te odsevnik, in sicer na lokacijah:

- ob cesti skozi dolino Besnice,
- ob Litijski cesti – od gostilne Micka proti obvoznici.

Glede na to, da je na teh območjih precej divjadi, Svet ČS Sostro zaradi večje varnosti v prometu predlaga namestitve navedenih odsevnikov.

Sanacija pločnika ob Cesti II. grupe odredov – pri novih večstanovanjskih stavbah

Svet ČS Sostro je ponovno opozoril investitorja, naj ob Cesti II. grupe odredov (pri pošti) po končanih delih sanira pločnik, saj je bil pločnik pred začetkom del v dobrem stanju, sedaj pa je popolnoma uničen. Na podlagi ponovnega opozorila je izvajalec pločnik saniral.

Ureditev igrišča pri POŠ Prežganje

Svet ČS Sostro želi, da se na Prežganju uredi športno igrišče za potrebe osnovne

šole ter za vse preostale krajanje. Vendar je najprej treba pridobiti ustrezno zemljišče. Ker je zemljišče, na katerem bi bilo mogoče urediti igrišče, v lasti RKC, je Svet ČS Sostro predlagal MU MOL, Oddelku za šport, naj z RKC sklene pogodbo o najemu zemljišča za namen izgradnje igrišča na Prežganju.

Asfaltiranje ceste Javor–Ravno Brdo

Predsedujoči je prisotne seznanil, da je OGDG MU MOL ČS Sostro ustno obvestil, da bo cesta Javor–Ravno Brdo letos asfaltirana do središča vasi, kar znaša približno 2200 m. OGDG MU MOL je že pridobila ponudbo od izvajalca.

Kategorizacija cest na območju ČS Sostro

Mestna občina Ljubljana je pripravila predlog kategorizacije cest in ga četrtim skupnostim poslala v pregled v aprilu 2021. Svet ČS Sostro je podal na MOL dodatne predloge za kategorizacijo odsekov cest na območju ČS Sostro, da se dodajo v Odlok o kategorizaciji cest v MOL.

Plaketa Mestne občine Ljubljana

Svet ČS Sostro je za plaketo mesta Ljubljana predlagal Društvo podeželja Lipoglav, ki je v preteklem letu organiziralo in izvedlo veliko humanitarno akcijo šivanja mask. Društvo je tudi drugače zelo aktivno, zato se je Svet ČS Sostro odločil, da navedeno društvo predlaga za takšno priznanje, vendar žal na natečaju ni bilo izbrano.

Ureditev škarpe ob cesti Javor–Lanišče

Svet ČS Sostro podpira izgradnjo škarpe ob cesti Javor–Lanišče (parc. št. 1827/1 k. o. Javor), saj bo to le pozitivno vplivalo na vzdrževanje občinske ceste. Lastnik zemljišča želi nad navedeno cesto na svojem zemljišču parc. št. 1052/17 k. o. Javor zgraditi škarpo ob cesti, ki jo bo financiral sam. Od MOL želi le soglasje za izgradnjo. Na podlagi terenskega ogleda Svet ČS Sostro ugotavlja, da škarpa ne bi imela nobenega negativnega učinka na občinsko cesto, ampak bi celo pozitivno vplivala na vzdrževanje ceste. Škarpa

bi cesto zavarovala pred morebitnim plazanjem zemljišča iz zgornje strani, prav tako ne bi bilo potrebnega čiščenja ceste in meteornih jaškov, ki so sedaj pogosto napolnjeni z zemljo in peskom, ki ga voda nanese in zgornjih zemljišč. Zato Svet ČS Sostro predlaga, pa OGDG MU MOL zadevo ponovno preuči ter v korist vzdrževanja ceste izda soglasje za izgradnjo škarpe.

Ureditev odvodnjavanja meteornih voda na Malem Lipoglavu

Svet ČS Sostro je predlagal OGDG MU MOL, naj pristopi k celostni ureditvi odvodnjavanja meteornih voda na cesti 1222/53 k. o. Lipoglav za del naselja na Malem Lipoglavu, h. št. 33–32c, saj so zaradi neustrezne urejenosti poplavljeni objekti na nižjih legah.

Ureditev odvodnjavanja meteornih voda v Besnici

Svet ČS Sostro je predlagal OGDG MU MOL, naj uredi odvodnjavanje meteornih voda na cesti nad objektom Besnica 63b. Voda namreč iz zgornjega dela ceste, ki pelje proti Vnajarjam, priteče navzdol po zemljiščih ter poplavlja spodnje objekte. Svet ČS Sostro predlaga, naj se zadeva čim prej uredi.

Prestavitev krajevne table Vnajarje

Svet ČS Sostro je predlagal OGDG MU MOL prestavitev table za označitev vasi Vnajarje, ker je tabla postavljena za hišno številko 11, vas pa se nadaljuje še naprej in zato obiskovalci in vozniki nujnih služb ostalih hiš ne najdejo (npr. Vnajarje 6, 7 ...).

Postavitev hitrostnih ovir na cesti Tuji Grm–Štanga

Svet ČS Sostro je predlagal OGDG MU MOL, da se na cesti Tuji Grm–Štanga (JP709960, odsek 709961) postavi hitrostne ovire pri objektu Tuji Grm 2 (stacionaža 300 m – ena ovira in 370 m – druga ovira). Cesta je na tem delu ravna, vozniki pogosto vozijo prehitro, hiša pa je postavljena tik ob cesti. Zaradi povečanja varnosti, predvsem zaradi varnosti otrok, Svet ČS Sostro predlaga postavitev fizičnih ovir.

Asfaltiranje ceste v Šentpavlu do objekta Šentpavel 45

Svet ČS Sostro je na podlagi terenskega ogleda s predstavniki OGDG MU MOL in predstavnikom KPL ugotovil, da je ureditev navedene ceste zahteven projekt, ker je treba kakovostno urediti odvodnjavanje meteornih voda. Iz tega razloga se v letošnjem letu asfaltiranja ne da izvesti. Svet ČS Sostro v dogovoru z OGDG MU MOL predlaga asfaltiranje ceste v letu 2022, če bodo krajin pripravili predpripravo za asfaltiranje ceste. Svet ČS Sostro bo v MKD za leto 2022 za navedeno cesto zagotovil 12.000 evrov. Preostala sredstva za odvodnjavanje zagotovi OGDG MU MOL ter izvede tudi asfaltiranje ceste.

Postavitev košev za smeti

Na pobudo krajanov je Svet ČS Sostro predlagal OGDG MU MOL namestitev košev za smeti na območju od pekarnice Kristan do šole, ker otroci, ki po šoli hodijo na tem območju, smeti mečejo po tleh. Svet ČS Sostro upa, da bi se z namestitvijo košev stanje izboljšalo.

Sanacija in širitev ceste v Češnjici

Svet ČS Sostro je predlagal OGDG MU MOL sanacijo ceste (JP 717390, odsek 717392, parc. št. 1854/10 k. o. Sostro), ker je v zelo slabem stanju, ter tudi razširitev navedene ceste na določenem delu, kjer je cesta preozka za varno vožnjo. Za razširitev ceste je treba odkupiti zemljišča od lastnikov zemljišč, zato Svet ČS Sostro predlaga ORN MU MOL, naj pristopi k odkupu zemljišč, da se bo cesta lahko čim prej ustrezno sanirala in uredila. Predsednik sveta ČS Sostro g. Igor Koprivnikar se je s krajinami sešel na terenu, si ogledal celotno traso ter s krajinami poiskal kompromisne rešitve za odkupe zemljišč za potrebno rešitev. Po več urah medsebojnega usklajevanja so lastniki zemljišč podali soglasja za namen širitve navedene ceste.

Sanacija ceste in škarpe na Malem Lipoglavu

Na Malem Lipoglavu se je na območju za gasilskim domom gradilo novo naselje. Investitor je pri gradnji zelo uničil cesto in celo zasebne škarpe. Svet ČS Sostro ja zato opozoril izvajalca del, podjetje M-ALAT d. o. o., naj sanira cesto in škarpe, ki jih je podjetje poškodovalo med gradnjo stanovanjskih objektov na Malem Lipoglavu. Cesta in škarpe so bile pred začetkom del nepoškodovane, zato Svet ČS Sostro od investitorja zahteva, naj vse nastale poškodbe čim prej sanira. Če se podjetje ne bo odzvalo in saniralo

poškodb, bo Svet ČS Sostro zadevo posredoval pristojnim službam.

Prestavitev prometnega znaka Prepovedano za tovorni promet v križišču Ceste na Urh in Ceste II. grupe odredov

Na podlagi pobude krajanov je Svet ČS Sostro predlagal OGDG MU MOL, naj prometni znak Prepovedano za tovorni promet v križišču Ceste na Urh in Ceste II. grupe odredov prestavi v križišče Dobrunjske ceste s Cesto na Urh. Večja tovorna vozila (priklopniki) namreč zaradi tega znaka ne zavijajo desno za Dobrunje, ampak peljejo naprej po Cesti II. grupe odredov, nato pa nimajo prostora niti za zavijanje proti Dobrunjam niti za obračanje. Svet ČS Sostro ja zato predlagal OGDG MU MOL, naj preuči predlog Sveta ČS Sostro ter zadevo strokovno uredi.

Sanacija mostu na Cesti II. grupe odredov – mimo objekta št. 62c

Na pobudo krajanov je Svet ČS Sostro predlagal MU MOL OGDG in Direkciji za vode sanacijo mostu na Cesti II. grupe odredov (bližnja objekta 62c), ker so cevi pod mostom poškodovane in obstaja nevarnost vdora mostu.

Ureditev krožnega prometa Cesta II. grupe odredov–Litijska cesta

Svet ČS Sostro se zaveda, da je nujno potrebna ureditev krožišča v križišču Litijske ceste s Cesto II. grupe odredov. V preteklosti so že potekale dejavnosti za ureditev krožišča, narisani je bil že tudi projekt. Vendar je bilo treba za izgradnjo krožišča pridobiti tudi zemljišča, pri čemer pa se je zadeva ustavila. V upanju, da bo naslednji projekt pripravljen z manjšimi posegi v kakovostna kmetijska zemljišča ter da bodo lastniki zemljišč pripravljeni prodati zemljišča za ureditev krožišča, je Svet ČS Sostro ponovno pristopil k urejanju navedene zadeve. Svet ČS Sostro se je zato odločil, da se najprej na skupnem sestanku pogovori s predstavniki Oddelka za urejanje prostora MU MOL. Hkrati pa je svet ČS Sostro poslal predlog MOL MU OGDG, naj v sodelovanju z Direkcijo RS za ceste uredi krožišče v obstoječem križišču Cesta II. grupe odredov–Litijska cesta (pri stari pošti).

Napeljava optike v ČS Sostro

V nižinskem delu ČS Sostro poteka izgradnja optičnega omrežja. Izgradnja je domena zasebnega investitorja, s katerim je ČS v preteklosti aktivno sodelovala. S skupnimi naporimi in pomočjo krajanov

smo se dogovorili o digitalizaciji kar nekaj zaselkov, ki prvotno niso bili predvideni. Izvajalec dela izvaja po svojih prioritetah. Povsod, kjer je bila kanalizacija urejena, seveda lahko v kratkem pričakujete tudi izvedbo. Ne more pa četrtna skupnost za vsak priključek posebej preverjati pri privatnem investitorju, kdaj bodo dela dejansko izvedena. Prosimo za potrpežljivost in razumevanje. Za več informacij se lahko obrnete na izvajalca – Telekom Slovenije.

Prizadevanja za ureditev lokacije nekdanjega avtosejma

Na območju nekdanjega avtosejma je več neurejenih in zapuščenih zemljišč, na katerih večkrat končajo nezakonito odloženi odpadki. Območje tudi ni ustrezno prometno urejeno, zato se je predsednik Sveta g. Igor Koprivnikar sestel z županom MOL g. Zoranom Jankovičem in načelnikom Oddelka za urbanizem MU MOL g. Miranom Gajškom ter predstavniki potencialnih investitorjev. Dogovorjen je bil skupen interes. Privatni investitor v primeru nakupa zemljišč poskrbi za ureditev OPPN, Mestna občina Ljubljana pa poskrbi, da so zadeve urejene v čim krajšem možnem roku, predvidoma v enem letu. S tem bo degradirano območje znova zaživelo z okolju neobremenjujočo industrijsko obrtno dejavnostjo, hkrati pa se bo uredila tudi Papirniška pot, ki je v zelo slabem stanju. Županu, g. Zoranu Jankoviču se ob tej priložnosti iskreno zahvaljujemo za posluš in podporo pri uresničitvi projekta.

Zapornica v dolino Konjščice

V dolino Konjščice je postavljena zapornica, da se prepreči dostop ljudem, ki so se zbirali na tem območju in motili tamkajšnje prebivalce. Na tem območju so se dogajale številne nevarnosti, tudi nezakonite (uporaba in preprodaja drog, zbirališče ilegalcev. ...), zato se je Svet ČS Sostro odločil ta del zapreti z zapornico. Krajanje navedenega območja obveščamo, da je ČS Sostro prejela ključne zapornice, ki jih bo razdelila med lastnike zemljišč, kot je bilo dogovorjeno. Ko bodo ključ prejeli vsi lastniki oziroma uporabniki, bo zapornica zaklenjena in bodo imeli dovolj le lastniki zemljišč in nujne službe. Ker je bilo na to ureditev že kar nekaj pripomb, vas seznanjamo, da je bila ta pot že tudi do sedaj označena s prometnim znakom Prepovedano za ves promet – dovoljeno za lokalni dostop. Ureditev zapornice pomeni le bolj dosledno upoštevanje obstoječega stanja.

Čistilna akcija na območju ČS Sostro

V sodelovanju z društvi in krajanji je Svet ČS Sostro tudi v letošnjem letu izvedel čistilno akcijo. Udeležba na letošnji čistilni akciji je bila kljub ukrepom za zavezitev širjenja koronavirusa velika, za kar se vam lepo zahvaljujemo. Veseli smo, da nas je toliko v naši četrti skupnosti, ki nam veliko pomeni skrb za naravo. Žal pa ne moremo mimo dejstva, da se je posebno v koronskem času po naših prelepih zelenih površinah onesnaževalo še veliko bolj kot običajno. Zato na tem mestu pozivamo vse k čim bolj odgovornemu ravnanju ob izvajanju prostočasnih dejavnosti v naravi. Ob upoštevanju dejstva, da se bliža čas košenj, to pomeni tudi dosledno pobiranje pasjih iztrebkov ter da ne hodimo kar vsepovprek po travnikih.

Očiščenje meteornega kanala v Žabji vasi

Na prošnjo predsednika ČS Sostro, g. Igorja Koprivnikarja, je PGD Sostro očistilo meteorno kanalizacijo v Žabji vasi, kjer je zaradi zamašitve cevi stalno zastajala voda in poplavljala cesto. Za opravljeno delo se PGD Sostro iskreno zahvaljujemo.

Izgradnja kanalizacije v Žabji vasi

Končno se je tudi v naši četrti skupnosti začela izgradnja že dolgo pričakovane kanalizacije. Najprej se bodo dela začela v Žabji vasi. Izvajalec del bo podjetje Hidrotehnik, ki bo tudi vse stanovalce na tem območju pisno obvestilo o začetku navedenih del. Za namen izgradnje kanalizacije bo potrebna tudi popolna zapora ceste, predvidoma do 15. oktobra 2021. Popolna zapora je namenjena

tranzitnemu prometu, lokalni dovoz pa bo omogočen. Popolne sekcijske zapore (tudi za lokalni dovoz) bodo le začasne, ko se bodo na točno določenih odsekih izvajala dela. Prosimo za razumevanje in se vam zahvaljujemo za vašo potrpežljivost. V kratkem pričakujemo tudi začetek gradnje kanalizacije Dobrunje – sever ter nato tudi območje Sostro.

Na spodnji povezavi spletne strani ČS Sostro lahko najdete več informacij ter tudi nekaj pomembnih dokumentov: <https://www.ljubljana.si/sl/voja-ljubljana/cetrtno-skupnosti-v-ljubljani/cetrtno-skupnosti-v-ljubljani-2/cetrtna-skupnost-sostro/novice-in-obvestila-cs-sostro/>.

Igor Koprivnikar,
predsednik Sveta Četrtno skupnosti Sostro

SLOVENIJA 30 LET

Samostojna Slovenija, že 30 let, je naš ponos in veselje

Dragi prijatelji, dovolite, da vam ISKRENO ČESTITAM ob 30. obletnici dneva državnosti. Veliko vas je, ki ste bili del tega procesa, sam ne bom nikoli pozabil teh dni. Čeprav sem bil takrat najstnik, sem izjemno ponosen, da sem imel priložnost spremljati nekatere pomembne dogodke tistega časa. Se zavedamo trenutkov časa, ki smo jih doživeli, sanj tisočeri rodov prebivalcev tega lepega območja na stičišču kultur vzhoda in zahoda, severa in juga evropske celine? Nesporno smo pomemben člen evropske celine in to so se zavedali vsi veliki narodi v naši tisočletni zgodovini. Zato smo bili manj ali več pomemben člen velikih »cesarstev«. Kolikor smo imeli močne predstavnike verskega, kulturnega in političnega življenja v določenem času, smo želi tudi spoštovanje. Za temelje je treba pogledati globoko v zgodovino, to še vedno raziskujejo strokovnjaki, in smo generacija, ki je bila prikrajšana za celotno sliko. Srčno upam, da so in bodo naši otroci deležni vseh pomembnih znanj Slovencev skozi zgodovino. Rekli boste, da v prijateljskem pogovoru pa res ne bomo »pogrevali« zgodovine. Lepe misli so vedno namenjene prihodnosti. Vendar, spoštovani, sem velik privrženec slavnega latinskega reka »Historia magistra vitae est« oziroma zgodovina je učiteljica življenja. Zgodovina

kot celota vseh obdobij zavedanja vseh zgodovinskih virov.

Torej pred 30 leti smo stopili ob bok velikim narodom, sicer majhnim nahrbtnikom, vendar obteženim z veliko svetlih in tudi grenkih doživetij. Prve »dni« nismo imeli podpornikov v velikih narodih, ravno nasprotno – pomisleke, in kar je še huje, veliko nasprotovanje in celo vojaški napad. Res je, veliki premiki so se dogajali povsod okoli nas. Evropo je zajel val sprememb na družbenem in političnem področju. Korenito se je zamajal vzhodni del evropske politične in gospodarske ureditve. Že nekaj let je bila v hudi krizi »gospodarska« ureditev na tem delu in težnja po svobodi govora in gibanja je doživela vrhunec. Slovenija je izkoristila priložnost, saj je v tistem času imela dovolj ljudi, ki so bili sposobni prevzeti odgovornost. Sesedla se je družbena ureditev, ki veljala samo 45 let in je temeljila na žalostni bilanci vojnega in povojnega časa. Slovenska zastava je hitro zaplapolala na drogovih pomembnih svetovnih institucij, naši športniki so hitro poskrbeli, da je slovenska himna zadonela pred milijonsko športno množico. Kaj smo v tem času storili kot posamezniki? Hitro smo se navadili na »dobrine« novega časa. Nedostopne

dobrine so postale samoumevne. Priča smo bili veliki informacijski tehnologiji, radijski in televizijski signal sta postala zastarela izuma. Informacije, predvsem pa količina informacij in hitrost podatkov so postale nepredstavljiva.

Ker velja, da so edina stalnica spremembe, so se spremembe naše družbe nadaljevale. Dosegli smo svojo gospodarsko prepoznavnost, povezali smo se v Evropsko skupnost. Slovenščina je postala enakopraven evropski jezik. Prost pretok ljudi, blaga in storitev je dosegel neverjetne razsežnosti. Tesno smo se prepletli z vsemi svetovnimi organizacijami skupaj z veliko številnejšimi narodi. Delimo njihovo »usodo«. Nismo postali del njih, smo eni izmed njih. Svoj nahrbtnik moramo nositi in polniti sami. Včasih nam dela kar težave, saj v njem ne najdemo priročnika, kako delujejo parlamentarna demokracija, volitve, večstrankarski sistem, civilna družba. Če že najdemo kakšen priročnik, je zelo obrabljen in hitro ga veliko ljudi vidi kot zastarelo in nazadnjaško vsebino. Ostaja pa dejstvo, da so in bi morale biti nekatere vrline univerzalne in trajne.

Za mano je dobro leto izjemne življenjske izkušnje, vsi se strinjate, da so izjemne

izkušnje za vsakim izmed nas. Včasih slišim, da to, kar smo doživeli v preteklih 15 mesecih, je več, kot bi si upal upodobiti marsikateri filmski režiser. Spoštovani, ne bo držalo, kajne? Smo videli kaj, česar ni že v našem nahrbtniku? Na nekaj, na kar nas ne opozarjajo vsako leto znova (Kuge, lakote in vojske reši nas ...)? V času, ko ne pričakujemo, oziroma v času, ko »obdelujemo svoje vrtičke«, nas je doletela ena od svetovnih nadlog človeštva. Informacijska in organizacijska struktura se je zamajala v trenutku. Strokovnjaki na svetovni ravni in strokovnjaki na državni ravni so zaspali, zdravstveni problem epidemije covid-19 je postal prvi problem vseh odgovornih politikov na svetu. Nekateri so podcenjevali razsežnosti ali pa so se umaknili pred odgovornostjo. Ponosen sem, da sem od prvega dne, ko sem nastopil poslansko funkcijo, del ekipe, ki se zaveda odgovornosti in poskuša vse storiti, da bi bile razsežnosti čim manjše. Ponosen sem na dejstvo, da je imelo zdravstveno osebje vseskozi dovolj zaščitne opreme, tehnično-prostorske opreme in nenazadnje tudi finančna nadomestila za zahtevnost dela. Vsi evropski in večina svetovnih politikov so svoje državljane posvarili pred resnostjo težave in kljub dejstvu, da bi kot maloštevilni narod lahko dosegli veliko stopnjo solidarnosti, nam to ni uspelo, teorije zarot in nasprotovanj so zajele tudi nas. Nekateri pa so hitro pograbilo že videno zgodovinsko priložnost po vzponu na oblast.

Ker smo del družbe, v kateri je gospodarstvo skupaj s socialno noto

gonilo razvoja oziroma obstanka, smo hitro ugotovili, da so razsežnosti covid-19 veliko večje kot zdravstvene. Ustavitev družbenega življenja je močno zarezala v nekatere panoge. Prioritete so se spremenile, nekateri so se snovič zavedali pomena samooskrbe in produktivnost ni bila glavna vrлина. Država kot institucija treh vej oblasti in kot skupnost, ki temelji na ustavnih vrednotah, je morala poskrbeti za svoje državljane po ključu vrednot, na katerem so v prvi vrsti življenje posameznika, zdravstvena varnost, skrb za ohranitev družbe ...

V času, ko se poskušamo organizirati v normalno delujočo družno, že lahko vidimo nekatere učinke tistih ukrepov, ki smo jih sprejeli, da bi omilili posledice te pandemije. Samo na področju gostinstva in turizma je bilo zagotovljenih 681 milijonov evrov, prvič smo se spoprijemali z dejstvom, da lahko pomagamo tudi tako, da država denar posamezniku in ga ta nameni panogi ter po svojih zmogljivostih prispeva še svoja lastna sredstva. Veliko let smo govorili o izobraževanju na daljavo, o možnostih informacijske tehnologije, v tem letu smo vsi uporabili to možnost. Pomembni kazalniki odpornosti družbe so mednarodno primerljivi in nam kažejo, kako zelo dobro smo ohranili zaposlenost, kar je eden od ključnih dejavnikov družbe. Vsaka kriza je tudi priložnost za nov začetek, v slovenski družbi že vrsto let ugotavljamo, kaj je treba narediti, pa vedno ostane pri sklepih in zakonskih predlogih. Zdravstvena in dolgotrajna oskrba državljanov potrebujeta konkretna dejanja.

Vse nacionalne in evropske finančne vire moramo nameniti za konkretne stvari. Novi domovi za starejše, bolnišnice, primerna tehnologija in zadostno število izobraženega kadra. Davki morajo biti »razumni«, saj le primerna davčna politika omogoča trajni priliv zadostnih sredstev za stabilno državno blagajno. Vse ostalo je »tek na kratke proge«. Slovenija ima v naslednjih sedmih letih 6,6 milijarde nepovratni evropskih sredstev in še dodatne finančne možnosti, da zagotovi potrebno infrastrukturo. In ne samo to – tudi ustrezne pogoje za dolgotrajni razvoj in nova delovna mesta. Socialna država je država delovnih ljudi, ki zna in zmoro poskrbeti za tiste, ki iz objektivnih razlogov ne zmoro v celoti skrbeti zase in svoje bližnje. To je temelj civilizirane družbe. Trdno sem prepričan, da le trdo delo in odločna dejanja prinašajo korist vsem in ne samo peščici.

Vsi bi si želeli, da te krize ne bi bilo, vsi si želimo, da bodo vse omejitve odpravljene. Zaupajmo strokovnjakom, ki vidijo rešitev v spoštovanju ukrepov, predvsem pa v precepljenosti. Vse, ki še niste zbrali poguma, pozivam: cepite se. Zaščitimo sebe, vse okoli nas, predvsem pa tiste, ki se iz objektivnih zdravstvenih razlogov ne morejo cepiti. Vedno imejmo pred očmi Župančičev verz »Domovina je ena nam vsem dodeljena«.

Janez Moškrič,
poslanec DZ Republike Slovenije

SLOVENIJA 30 LET

Slovenija praznuje

Letos praznujemo 30 let od razglasitve samostojne države. Ob takšnem jubileju je primerno, da se zazremo v preteklost in se spomnimo prehojene poti. A hkrati tudi načrtujemo pot v prihodnost. V preteklih tridesetih letih smo dosegli bistven dvig kakovosti življenja in osebne svobode. A v nekaterih pogledih še bistveno zaostajamo za državami zahodne Evrope ter tudi nekaterimi vrstnicami iz socialističnih vrst. Zato je prav, da se ob 30. obletnici vprašamo, kaj si kot narod in država želimo in kako

bomo to dosegli. Ob jasnih ciljih in doseženem družbenem konsenzu nam bo uspelo, podobno kot pred tridesetimi leti.

Razglasitev samostojnosti Slovenije je pomenila uresničitev sanj in teženj, ki so že vse od druge polovice 19. stoletja tele v slovenskem narodnem telesu. Kljub močni želji se zaradi neugodnih zunanjih dejavnikov te sanje v več kot stoletju niso uresničile. Razglasitev samostojnosti je končala proces demokratizacije, ki je bil le prvi korak, saj se je s tem začel proces

gradnje lastne države in njenih institucij, ki do določene mere poteka še danes. Kronološko se je proces demokratizacije začel s 57. številko Nove revije leta 1987, ki je vsebovala prispevke eminentnih kulturnikov o slovenskem nacionalnem programu. Sledilo je ustanavljanje raznih civilnih gibanj, kot je bila Slovenska kmečka zveza. Civilno družbo je nato dodatno aktiviral proces proti četverici JBTZ leta 1988. Proces je, čeprav je šlo za civilne osebe, potekal pred vojaškim sodiščem in je bil sprejet kot znak diktature jugoslovanske ljudske armade (JLA). V

naslednjem letu so stranke opozicije oblikovale Majniško deklaracijo, s katero so zahtevale suvereno državo slovenskega naroda. Na prvih demokratičnih volitvah je leta 1990 s programom samostojne Slovenije zmagala koalicija demokratične opozicije Demos, ki je konec istega leta izvedla referendum o samostojnosti. Na njem smo se prebivalci Slovenije s 95 odstotki odločili za samostojno državo. Petindvajsetega junija 1991 je parlament sprejel Temeljne ustavne listine, Deklaracijo o neodvisnosti in s tem je Slovenija prevzela pristojnosti Jugoslovanske federacije na svojem ozemlju. Razglašeno samostojnost smo tudi uspešno ubranili v, na srečo, kratki desetdnevni vojni. Vsi ti dogodki se niso zgodili v praznem prostoru, saj je v naši evropski okolici v tem času intenzivno vrelo. Pred tem je razpadla Sovjetska zveza, združila se je Nemčija, padle so socialistične vlade v preostalih državah Varšavskega pakta. Z namenom, da bi pridobili osebni vtis o dogajanju tistega časa, pogled na Jugoslavijo in perspektivo za naprej, smo naredili intervju z dvema krajanoma, ki sta bila vključena v takratno demokratično vrenje.

Franc Trkov, upokojeni gospodar kmetije iz Dobrunj in eden izmed aktivnih članov Slovenske kmečke zveze v času prvih demokratičnih volitev, nam je o takratnem času povedal.

Kakšne spomine ohranjate na Jugoslavijo?

Jugoslavijo sem doživljal kot diktaturo in nepravično državo. Naša kmetija je plačevala približno dvakratni davek kot sosednja kmetija podobne velikosti, in to samo zato, ker sta bila dva izmed mojih bratov med vojno na napačni strani. Obstajale so tudi številne teme, o katerih se ni smelo govoriti, na primer o povojnih pobojih. Po drugi strani je obstajal sloj ljudi iz zveze komunistov, ki so imeli višje pokojnine, brezplačne dopuste in številne druge ugodnosti. Država je bila tudi gospodarsko neuspešna, saj je bilo težko kupiti kmetijske stroje. Tudi ko smo nabrali potrebne marke, ki smo jih kupovali na črnem trgu po visokih provizijah, smo imeli težave pri nakupu.

Lahko vam povem tudi prigodo, ko sem odšel na izlet v italijansko Gorico. Pri sebi sem želel imeti nekaj denarja za kakšen priboljšek in sem vzel seboj 17.000 lir, nekaj takega kot bi danes rekel 20 evrov. Pri prehodu meje je carinik našel denar v mojem čevlju in moral sem ga

deponirati na mejnem prehodu, tako sem šel brez prebite pare čez mejo. Takšne stvari se marsikomu danes ne zdijo več predstavljive, saj uživamo veliko večje blagostanje in svobodo, zato se ne bi več želel vračati v te čase. Seveda ohranjam tudi lepe spomine na mladost. A danes se mi zdi, da številni mešajo prijetne spomine na mladost s spomini na Jugoslavijo in obujajo nostalgijo.

Kako ste doživljali dogodke v času demokratizacije in pozneje razglasitev samostojnosti?

Sam sem se s procesom demokratizacije prvič v živo srečal, ko sem se udeležil ustanovitve Slovenske kmečke zveze (SKZ) leta 1988 v Unionski dvorani. Ko sem poslušal govornike in njihove ideje, sem rekel sokrajanu Viktorju Jerihi: »Ko bomo šli iz dvorane, bomo tepeni.« Vendar pred dvorano ni bilo miličnikov s pendreki in takrat sem začutil, da bo proces demokratizacije stekel. Pozneje sem za SKZ tudi začel pridobivati člane v našem okolišu in hitro sem jih pridobil več kot 30 in prav vsi so plačali članarino. Čutilo se je neko navdušenje za spremembe. Na shodu pred demokratičnimi volitvami v našem Zadružnem domu so nas napadli borci, češ, spomnite se, kaj se je dogajalo na sv. Urhu, in sem jim odgovoril, pa povejte tudi vi, kaj ste naredili v Kočevskem rogu in drugje. Sledila je popolna tišina. Po prvih volitvah in zmagi koalicije Demos sta Zveza socialistične mladine in Zveza komunistov Slovenije – Stranka demokratične prenove sprva nasprotovali procesu osamosvojitve, a se ga enostavno ni več dalo ustaviti. To se je potem tudi pokazalo na plebiscitu, kjer je velika večina glasovala za samostojnost. Vojna za samostojnost je bila izjemno pametno vodena, saj smo si z relativno majhnimi žrtvami na obeh straneh zagotovili suverenost. Pametno smo izbrali taktiko omejenih spopadov ter se tudi izkazali kot velikodušni zmagovalci. A lahko bi se obrnilo drugače, skoraj bi nam popolnoma razorožili teritorialno obrambo in lahko bi ostali bosí v spopadu z JLA. Razočaran sem bil nad razpadom Demosa, ampak verjetno ni moglo biti drugače, saj, kot je rekel Ivan Oman, so bili razen redkih sami nekdanji komunisti.

Kako vidite Slovenijo po 30 letih samostojnosti in kakšne so vaše želje za prihodnost?

Zelo sem zadovoljen z dvigom standarda in svobode. Razočaran sem nad jugonostalgijo in slikanjem nerealne slike o pretekli državi. Skrbita me padec kulture

in izguba določenih vrednot, ampak kljub vsemu gledam na prihodnost optimistično.

Martin Kavka je bil prvi predsednik Četrtnе skupnosti Sostro, ki je nastala leta 2001 z združitvijo krajevnih skupnosti Besnica, Lipoglav in Zadvor. Čeprav ni več politično aktiven, z zanimanjem spremlja politiko in se vključuje v različne razprave.

Kakšne spomine ohranjate na Jugoslavijo?

Gotovo je eden od najmočnejših spominov spomin na služenje vojaškega roka, ki sem ga doživel kot neke vrste prelom in čas osamosvojitve v svojem življenju. Delno podoben mednarodnim praksam Erasmus, ki jih pozna današnja mladina. Vojsko sem služil v Kruševcu na jugu Srbije. Ker sem bil športnik, sem imel to ugodnost, da sem odšel na služenje tri mesece pozneje in namesto takratnih 15 mesecev služil le 12 mesecev. Delali smo številne stvari, ki se mi zdijo iz današnje perspektive popolnoma nesmiselne. A sem se med služenjem tudi marsičesa naučil. Posebej je bilo težko za tiste, ki so že končali fakulteto in služili s »srednješolskimi mulci«. Čeprav je bila v vojski zapovedana enotnost, sem opazil, da smo bili Slovenci in Albanci na neki način še posebej nadzorovani, saj je bil naš materni jezik praktično prepovedan, saj ga nadrejeni oficirji v večini niso razumeli, zato je bil potencialno nevaren.

Zanimiv spomin imam tudi iz osnovne šole, ko sem ob obveznem pozdravu Za domovino – s Titom naprej zaradi otroške nagajivosti rekel s Titom nazaj. In sem bil poklican na zagovor k ravnateljici. Ne spomnim se resnih sankcij, a očitno se jim je to zdelo vredno zagovora. Temnejše strani jugoslovanske zgodovine sem izvedel šele pozneje, v času samostojnosti Slovenije. Šele takrat sem od domačih izvedel za njihove medvojne in povojne križeve pote (očetovo mladoletno preživetje Teharij, grozovita ugrabitev in pobjoj maminega očeta in drugih vaščanov Šentpavla v tako opevani svobodi poleti 1945). Težko si je predstavljati, v kakšnem strahu je živela generacija mojih staršev v celotnem jugoslovanskem obdobju.

Kako ste doživljali dogodke v času demokratizacije in pozneje razglasitev samostojnosti?

Spomnim se, da smo aktivno spremljali dogodke, ki so se dogajali okrog nas, ter da se je počasi duh sprememb naseljeval med nas. Sam sicer nisem aktivno soustvarjal dogodkov, a sem se kot podpornik udeležil

zbiranj ob procesu proti četverici JBTZ, razglasitvi Majniške deklaracije . . . Ob naraščajoči moči duha demokratizacije tudi ni bilo mogoče čutiti nasprotovanja obstoječih struktur. Vladajoče oblasti so se verjetno zavedale, da bi to le podžgalo voljo ljudi in imelo kontraproduktiven učinek. Iz vojne za samostojnost se spomnim evakuacije v zaklonišča, ko so prebili zvočni zid nad Ljubljano. Sam v TO nisem bil vpoklican, saj sem bil po služenju vojaškega roka dodeljen rezervi JLA. Do določene mere se takrat nismo čisto zavedali nevarnosti in imeli smo nekaj sreče ter veliko pameti, da se je relativno dobro izšlo.

Kako vidite Slovenijo po 30 letih samostojnosti in kakšne so vaše želje za prihodnost?

V marsičem nas vidim kot mlado demokracijo, ki je sami državljani ne poznamo dovolj. Tudi sam sem se s podrobnim delovanjem države spoznal šele, ko sem opravljal državni uradniški izpit ob menjavi službe. Menim, da bi na primer Zakon o upravnem postopku moral poznati vsak odrasel državljan. V številnih stvareh državljani preprosto premalo razumemo delovanje države ter vzvode, ki so nam na voljo. V današnji družbi sem razočaran nad nasprotovanjem vsemu, ko se ne predstavlja več svojih idej, samo nasprotuje idejam drugim. Nekakšno enačenje fašizma z janšizmom, ki se pojavlja v delu družbe v zadnjem letu, je povsem neprimerno in žaljivo do naših prednikov. Želim si tudi več pluralnosti v medijih, še posebno v javnih, v katerih bi se moralo poročati nepristransko ne glede na vladajočo ekipo. Če se z nekom ne strinjamo, ga lahko še vedno spoštljivo poslušamo. Pri tem bi želel izraziti veliko pohvalo ustvarjalcem glasila Sostrčan, saj so v glasilu dejansko predstavljena in obravnavana najrazličnejša področja življenja v četrtni skupnosti.

Imam tudi veliko željo za prihodnost, saj imamo v naši četrtni skupnosti sv. Urh, ki je občutljiva točka spomina za obe strani v drugi svetovni vojni. Želim si, da bi na tem mestu potekala spominska slovesnost za obe strani v tej nesrečni vojni. V istem dopoldnevu bi bila lahko sveta maša in spominska slovesnost pri grobnici. Tako bi imel vsak možnost sodelovati pri enem ali obeh dogodkih. Kje je namreč grob mojega starega očeta in drugih likvidiranih Šentpavelčanov, se formalno še vedno ne ve, obstajajo pa govorice, da so tudi te žrtve v grobnici na Urhu. Ljudje so v tej vojni na obeh straneh šli skozi pekel in prav se mi zdi, da znamo pokazati spoštovanje

trpljenju obeh strani, ne glede na to, na kateri strani zgodovine sta se znašli.

Miha Berčič je bil v času razglasitve samostojnosti predsednik Krajevne skupnosti Zadvor. Zaradi svojega dela je tudi veliko potoval po številnih krajih nekdanje skupne države, tako da ima zelo širok pogled na Jugoslavijo. O obdobju nastajanja Slovenije nam je povedal.

Kakšne spomine ohranjate na Jugoslavijo?

Na Jugoslavijo ohranjam dobre spomine verjetno zato, ker sem se srečeval s preprostimi ljudmi, ki so imeli enake probleme kot vsi. Na ravni krajevne skupnosti ni bilo visoke politike, saj smo se ukvarjali z osnovnimi potrebami ljudi, ki niso spadale v okvir mesta ali republike, kot so ceste in kolovozi, lokalni ali vaški vodovodi, cestna razsvetljava in podobno. Velika težava krajevne skupnosti je bilo pomanjkanje sredstev, ampak kolikor vem, se to do danes na žalost ni spremenilo. Uspeh našega dela je bil odvisen predvsem od prizadevnosti posameznikov, ki so s svojo skrbjo in trudom pospeševali različne projekte (razsvetljava, obnova cest, mostov . . .).

Pri poklicnem delu na vodilnih funkcijah sem imel težave, saj mi nikoli ni uspelo uveljaviti svojega načina vodenja. Prizadeval sem si, da bi bilo delo delavcev nagrajeno po njihovi prizadevnosti in uspehu. Na žalost se to ni bistveno spremenilo tudi v obdobju samostojne države, zato sem pozneje odšel na samostojno podjetniško pot.

Kako ste doživljali dogodke v obdobju demokratizacije in pozneje razglasitve samostojnosti?

V Jugoslaviji so se že pred procesom demokratizacije pojavljala trenja, ki so se bistveno zaostрила konec osemdesetih let. Trenja so izvirala predvsem iz ekonomskih, mednacionalnih in medverskih napetosti, težavo je predstavljala nadvlada Srbov, ki so prevladali pri večini skupnih vprašanj. V Sloveniji je bilo v ospredju predvsem ekonomsko vprašanje, med Hrvati in Srbi pa je bilo močno predvsem nacionalno vprašanje. Po propadu Kučanove ideje o konfederaciji (samo skupna vojska in zunanja politika) na ravni Jugoslavije so vse slovenske politične stranke podprle idejo o samostojnosti, kar se je odrazilo tudi v enotnem rezultatu plebiscita.

Začetek vojne po razglasitvi naše slovenske samostojnosti me je osebno zelo presenetil, saj smo JLA še vedno dojemali kot svojo

vojsko, kjer so služili tudi slovenski fantje. A hkrati se je vedelo, da ima nad JLA oblast srbska klika generalov, ki so bili podrejeni Miloševiću. V vojni so se slovenske sile na čelu z Teritorialno obrambo in policijo res izkazale, saj so z omejenimi spopadi zaščitile našo samostojnost in ustavile agresijo JLA. Posamezni poveljniki so izjemno opravili svoje delo. Na območju ČS Sostro ni bilo posebnih vojaških aktivnosti, razen radiotelegrafistov, ki so za svoj prispevek pozneje tudi dobili priznanje. Kot zanimivost dodam, da je na tem vzhodnem območju Ljubljane živelo kar nekaj oficirjev JLA drugih narodnosti, a kljub temu ni prišlo do nobenih konfliktov, so se pa nekateri takrat odselili v matične države.

Kako vidite Slovenijo po 30 letih samostojnosti in kakšne so vaše želje za prihodnost?

Trenutno sem razočaran predvsem nad ravnijo komuniciranja, ki se pojavlja v medijih, na internetu oziroma na Twitterju, v govorih in v medsebojnem komuniciranju tudi na vladni ravni. Motijo me smer zunanje politike in povezovalne z Madžarsko, oddaljevanje od sredine Evropske skupnosti ter pretirano zadolževanje. Še vedno pričakujem uresničitev obljub o drugi Švici. A mislim, da nas bosta tja vodila samo več osebne odgovornosti ter tudi epilog v različnih korupcijskih zgodbah. Moti me pretirana razklanost družbe, ko se delimo na leve in desne ter se več ne pogovarjamo o problemih in idejah, ampak samo še o pripadnosti. Vesel sem, da imamo evro in smo člani Evropske unije. V bližnji prihodnosti si želim čimprejšnjega konca epidemije. Dolgoročno pa predvsem več medsebojnega spoštovanja ter tudi več morale v dejanjih.

Ob 30. obletnici samostojne države bi vam rad tudi osebno čestital. Lastna država pred nas poleg svobode polaga odgovornost in prav je, da se ob tem jubileju vprašamo, kako se bomo potrudili, da jo bomo naredili boljšo, pravičnejšo in uspešnejšo. Dano nam je bilo, da živimo sen svojih prednikov, poskrbimo, da te priložnosti ne bomo zapravili ali kratko malo prespali. To zadnje se mi zdi še najverjetneje ob vseprisotni družbeni pasivnosti ter volilni abstinenци. In če končamo z mislijo pesnika Valentina Vodnika: ***Slovenec, tvoja zemlja je zdrava in pridnim nje lega najprava***. Prijetno praznovanje dneva državnosti vam želim in aktivno ter sonca polno poletje.

Jan Bitenc

Sostrčan | 9

Društva na dlani

Društvo Ajda Sostro

V društvu Ajda Sostro nadaljujemo poslanstvo v odnosu do našega stvarstva. Tako skrbimo za strokovna in poslovna opravila v skrbi za nadaljnji razvoj biodinamičnega gospodarjenja, zdravega načina življenja in bivanja v neokrnjenem okolju. To je skrb za pridelavo zdrave hrane, ki nam hrani telo, dušo in duha. V znak jamstva za živila iz biodinamične pridelave je bila že davnega leta 1928 osnovana blagovna znamka DEMETER, ki jo upravlja Demeter-International v Darmstadtu v Nemčiji in jo poznajo po vsem svetu v več kot sto državah.

Kmet, ki se odloči za višjo kakovost pridelave, to je brez uporabe sintetičnih kemičnih pesticidov in mineralnih gnojil in tako zemljo in rastline, neguje le v skladu z ritmi narave, upošteva etre in uporablja biodinamične pripravke, ki so vezni člen med kozmosom in zemljo. Na tak način stremimo k izboljšanju odpornosti rastlin, pa tudi s pravilnim gnojenjem in spodbujanjem mikroorganizmov v tleh. V živinoreji pa je potrebno ravnovesje med prirejo in zdravjem ter dobrim počutjem živali.

Kmetija je v bistvu tokokrog energij, povezav, ki temeljijo na zakonitostih naravnega gibanja Zemlje in letnih časov, kroga, v katerega smo vključeni tudi ljudje. Za prehod na sonaraven način obdelave zemlje kmet potrebuje najmanj tri leta. Potreben nadzor na kmetijah v času preusmeritve in kasneje opravlja Institut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu v Mariboru.

Da bi spodbudili čim več ljudi k takemu pristopu do zemlje in rastlin, smo pripravili prvo letošnje predavanje, ki ga je vodil dr. Matjaž Turinek, nosilec blagovne znamke Demeter. V besedi in sliki nam je po spletu predstavil svojo kmetijo v Jarenini v Slovenskih Goricah. Vsi, ki smo prisluhnili njegovemu predavanju, smo bili navdušeni nad tem, kako poleg izobraževanja in prenosa znanja postori še vse na kmetiji. V slikah nam je predočil, kako mu uspeva, kako se loti dela tako na polju, v sadovnjaku in pri živini. Predstavil je, kako trži svojo biodinamično pridelavo, kako lahko pridejo kupci do pridelkov z njegove kmetije v okviru Zelenjavne košarice. Svoje pridelke namreč po predhodnem naročilu ali zakupu dostavi na določena mesta v Mariboru in v Ljubljani.

Z ženo Majo in tremi otroki postorit veliko. Dobrodošli so prostovoljci. Za več informacij si oglejte spletno strani www.zlate-misli.si.

V februarju smo organizirali predavanje in delavnico o obrezovanju vinske trte, sadnega drevja, kivija, kakija, fig in grmovnic pod vodstvom Slavka Turšiča iz Sadjarskega društva Borovnica. Sledila so predavanja Sanje Lončar, Antona Komata in Marie Ane Kolman. Praktično izobraževanje organiziramo za nove člane in tiste, ki si želijo utrditi znanje.

Udeleženci praktičnega dela so napolnili jelenov mehur z rmanom za kompostni

pripravek, ki zori izobešen do jeseni, ko ga zakopljemo.

Dvakrat na leto na sedežu društva v Sadinji vasi gostimo prvi letnik Waldorfske gimnazije iz Ljubljane. Namreč dijaki imajo po učnem programu jeseni in spomladi obvezni kmetijski praktikum. Konec aprila so prišli z mestnim avtobusom pod vodstvom dveh profesorice. Udeležili so se izkopavanja biodinamičnih pripravkov – gnoj iz roga. Spoznali so tudi preostale zeliščne pripravke, ki jih uporabljamo v biodinamiki, kako mešamo katerega koli ali čaj, predno ga poškopimo po rastlinah in po zemlji. V biodinamiki je potrebnih za površino enega hektarja 40 litrov pripravka. Poleg tega pa smo vsaki skupini posebej prikazali, kako se pripravijo homeopatska škropiva proti škodljivcem na rastlinah, v zemlji in tudi proti plevelom, to je do D 8, osme decimalne potence, za kar potrebujemo prah določenega škodljivca ali plevela in to redčimo z vodo, da ostane samo informirana voda in to deluje.

Dijaki Waldorfske gimnazije so se ob spoznavanju biodinamike seznanili z malo drugačnim pogledom na naravo, odnosom do zemlje, rastlin, živali in tako z nekim novim vedenjem odšli iz Sadinje vasi.

Alenka Svetek,
predsednica društva Ajda Sostro

Čebelarstvo društvo Moste Polje

Program dela Čebelarskega društva Moste – Polje za leto 2021

Dejavnosti Čebelarskega društva Ljubljana Moste - Polje v Četrtni skupnosti Sostro bodo v letu 2021 prilagojene in se bodo izvajale ob upoštevanju priporočil NUJZ in epidemiološke slike.

Verjetno bo fizičnih prireditev obiskov čebelnjakov manj, ampak vseeno bomo izvedli naslednje dejavnosti:

1. Osnovno šolo Sostro, kjer deluje čebelarski krožek, bomo opremili z zgibankami, brošurami in drugim čebelarskim gradivom.
2. Na podružnični šoli na Prežganju bomo postavili šolski čebelnjak. Projekt na žalost v letu 2020 ni bil do konca izpeljan zaradi popolne ustavitve življenja oziroma lockdowna.
3. Izvedli bomo likovno in pekovsko delavnico na podružnični šoli Prežganje (risanje panjskih končnic, peka medenjakov in medenih palačink).

4. 23. aprila 2021 bo dan odprtih vrat slovenskih čebelarjev. Organizirali bomo srečanje pri šolskem čebelnjaku Sostro.
5. 20. maj je SVETOVNI DAN ČEBEL. Dogodek je bil organiziran v sodelovanju s čebelarskim krožkom OŠ Sostro.
6. Obisk otrok vseh oddelkov vrtca Učenjak v čebelarstvu Šubelj, kjer bomo organizirali ogled opazovalnega panja in pogostitev otrok z medenimi proizvodi in medenjaki.
7. Z Društvom Ajda bomo postavili biotsko raznovrsten vrt poleg šolskega čebelnjaka v sodelovanju z OŠ Sostro.
8. Čebelarstvo društvo Ljubljana Moste - Polje bo organiziralo spletni seminar, čebelarstvo urico, na katerega se bodo lahko prijavili tako šolarji kot tudi drugi, ki jih ta dejavnost veseli in zanima. Sprejemamo največ sto prijavi.

Termine prireditev in dejavnosti bomo skozi celo leto prilagajali epidemiološki sliki. Za večino dogodkov predvidevamo, da jih bomo lahko izpeljali šele septembra.

Tomaž Svete,
predsednik Čebelarskega društva
Ljubljana Moste – Polje

Društvo podeželja Lipoglav

Tako kot vsem ljudem tudi nam delo letos kroji koronavirus. Program smo prilagodili epidemičnemu stanju v državi, v želji, da ga bomo lahko v čim večjem obsegu izpeljali.

Naš prvi dogodek letos je bil Prešernov pohod, 8. 2., ki je potekal po trasi pohoda pod Pugledom. Izvedli smo ga na varni razdalji, z zaključkom pred gostilno Pri Jakopcu, kjer so nam postregli z domačimi flancati in čajem.

V garaži pri Grumovih smo imeli delavnico izdelave gnezdilnic iz recikliranih materialov, palet. Pri delavnici sta se nam pridružila šolarja, ki smo se ju zelo razveselili. Tudi ta dogodek je potekal z upoštevanjem priporočil za zavezitev širjenja koronavirusa. Lotili smo se tudi predavanj prek ZOOM-a, kjer nam je dr. Peter Dolničar predaval o krompirju (sorte, pridelava, skladiščenje ...), Sanja Lončar nam je povedala vse o delovanju želodca in kako reševati težave, povezane z njegovim slabim delovanjem. Mihaela Grum nam je po spletu povedala, da moramo upoštevati šest pravil za pripravo najboljšega čaja iz doma nabranih

in pridelanih zelišč. Vsa predavanja so bila izredno dobro obiskana, kar nas je prijetno razveselilo.

V marcu smo organizirali izmenjevalnico semen. Veliko semen in sadik je zamenjalo lastnike. Udeleženci smo si med seboj izmenjali tudi svoje zanimive vrtnarske izkušnje.

V aprilu je na Lipoglavu, Pancah, v Selu in Brezju potekala čistilna akcija, ki smo jo izvedli v sodelovanju s PGD Lipoglav in je bila zelo uspešna, saj je smeti pobiralo kar 30 krajanov. Za malico pa je poskrbelo turistično društvo Zadvor.

Organizirali smo tudi prvomajski piknik za člane društva, žal številčno omejeno, a kljub temu z veliko dobre volje. Udeleženci piknika smo se držali vseh pravil, ki nam

jih narekuje država. Skupna ugotovitev pa je bila, da že zelo pogrešamo tovrstna druženja, saj društva so organizirana prav zato, da se ljudje združujejo, spoznavajo in v družini izživijo svoje interese, znanja ... Vse dogodke in delavnice, ki še sledijo, bomo izvajali na prostem. Sledite nam lahko na strani na Facebooku ali nam pišite na dp.lipoglav@gmail.com in uvrstili vas bomo med naslovnike naših sporočil. Pohod smo letos prestavili na 19. junij, ker ga je septembra lani odnesla korona.

Na snidenje!

Mihaela Grum,
predsednica Društva podeželja Lipoglav

“Pogumno naprej”

Ko smo izvedeli, da prihaja v naše kraje, je bila to res presenetljiva novica. Martin Golob na Lipoglavu?! Njega pozna skoraj vsa Slovenija, Lipoglava pa niti vsi v dolini! Kljub temu se je izkazalo, da govorice niso bile šala. Počaščeni smo, da župnija Lipoglav zdaj deluje pod njegovim vodstvom, in hvaležni, da si je vzela čas za intervju. Spregovorila sva o marsičem ... In naj vam zaupam, v času, ko sva se dogovarjala za izvedbo intervjuja, je bilo v vseh njegovih sporočilih in odgovorih prisotnih veliko dobrovoljnih in pozitivnih mežikov, ki so zdaj že njegov prepoznavni znak ob koncu vsake nedeljske maše. Upam, da tokrat sicer na malo drugačen način dosežejo tudi vas.

Kako vas je zaznamoval koronačas? Kaj vam je prinesel slabega, dobrega?

Koronačas me je zaznamoval z mnogim pojavljanjem na družabnih omrežjih in drugih medijih. Prinesel mi je ogromno novih idej za ustvarjanje in delovanje kot duhovnik in vzemljal je družjenje oziroma zrušil je neki ustaljen red, ritem. Vendar smo hitro postavili novega.

Kaj čutite, da je vaše poslanstvo?

Moje poslanstvo je oznanjevanje vere v Jezusa Kristusa. Sem duhovnik in to mi omogoča, da lahko zakramente delim ljudem ter jih spremljam, ko jim je težko in ko jim je lepo. Moje poslanstvo je biti blizu ljudem, jim stati ob strani. Včasih mi gre bolje, včasih tudi ne.

Ko ste se odločili za duhovniški poklic, ste imeli v teh vrstah vzornika? Kdo je to bil?

To je bil moj domači župnik Marjan Lampret. Tudi moji sorodniki duhovniki. Predvsem sta me najbolj zaznamovala župnik iz Dola pri Ljubljani, gospod Lojze

Grebenc, in duhovnik Janez Kavčič iz Primorske.

Veljate za zelo inovativnega v svojem poklicu. Vaši pristopi do ljudi so drugačni kot pri večini župnikov. Kaj vas nenehno vodi k temu, da stremite naprej in ne obstanete?

Vzajemno je. To je neke vrste strast do življenja, želja po delovanju in biti živ. Je ljubezen do bližnjega in presežnega. Nenehno čutim za seboj tudi pričakovanja ljudi, ki me v trenutkih, ko bi obstal, prisilijo, da grem naprej. To vzamem za zelo dobro.

Ljudje od vsepovsod se obračajo na vas za prošnje, maše. Ste bili prisiljeni koga že zavrniti zaradi prezasedenosti? Kako so ljudje to sprejeli?

Včasih je res kar preveč. Zelo težko zavrnem, ker tega kar ne znam. Ne da mi srce, da bi koga kar zavrnil. Iščem poti. Predlagam rešitev – ali v čem popustim ali se še dodatno potrudim, da nekako speljem. Sem se pa že srečal z ljudmi, ki nikakor niso mogli razumeti, da ne morem točno tako, kot so si zamislili.

OSEBNA IZKAZNICA

IME IN PRIIMEK: Martin Golob

VZDEVEK: župnik

ROJSTVO: 2. 3. 1988

KRAJ ODRAŠČANJA: Šmartno pri Litiji

BRATJE/SESTRE: pet mlajših bratov

NAJLJUBŠA IGRA IZ OTROŠTVA:

lopovi in policaji ☺

HOBIJI: kmetovanje

HRANA, KI SI JO NAJVEČKRAT

PRIPRAVITE SAMI: jajca na oko

KAKŠNO KAVO PIJETE: espreso

FILM: Veličastnih 7

GLASBA: Queen

KNJIGA: Planinska roža (Ivan Sivec)

ŽIVLJENJSKI MOTO/CITAT: geslo sv.

Benedikta: »Moli in delaj. Ora et labora.«

Vas je kdaj strah neuspeha, nesprejetosti? Kako se s tem spopadate?

Ja, tudi s to mislijo se srečujem. Želim biti iskren tudi v tem in si priznam, da nisem vsemogočen. Če zaradi moje človeške šibkosti koga prizadenem ali razočaram, se vedno opravičim. Prav tako skušam sebi dopustiti napake. Tudi to mora biti v življenju.

Na kakšen način polnite svoje baterije in ali si sploh vzamete prosti čas, čas zase?

Narava me vedno polni in tudi določeni ljudje s polno pozitivne energije me dvigajo. Rad delam fizična dela, tudi kakšne športne dejavnosti. Cilji, ki si jih postavim, me tudi zelo oživijo in mi dajo elan.

Glede na preteklo leto in vse veljavne ukrepe predvidevam, da ste opravili več pogrebov kot porok. Kako je to vplivalo na vas? Na kakšen način ste uravnovešali svoja občutja, primanjkljaj pozitivne energije, ki jo verjetno prinašajo tudi poročni obredi in podobna slavlja?

Srečanja s pozitivnimi ljudmi, molitvijo, izročanjem Bogu. Iskren pogovor s soduhovnikom. Vse to mi pomaga, da ne zapadem v apatičnost in depresijo.

Nedavno ste pri nedeljski maši pridigali o ljubezni. Na kratko povzemite svoje misli. Kako razložiti ljubezen?

O ljubezni je najtežje pridigati. Tudi ime ljubezen je velikokrat zlorabljen, ker se ga uporablja kar za vse. Ljubezen, ki nekaj

velja, je tista, ki zna tudi boleti. Ljubezen, ki daje sebe in drugega postavlja na prvo mesto. Za ljubezen se moramo odločiti in ni osnovana samo na čutenju. Ljubezen je vodilo našega življenja.

Pod vašim okriljem sta dve župniji, Grosuplje in Lipoglav. Kako doživljate župnijo na Lipoglavu? V čem je drugačna, v čem sta si podobni?

Iskreno mi je Lipoglav kot vikend, kamor se zelo rad odpeljem. Tudi v Grosuplju mi je zelo lepo, ampak na Lipoglavu si pa kar malo oddahnem. Vas ima svoje velike prednosti in jaz se kot oseba bolj najdem v vasi in vaškem življenju. Rad imam stvari bolj po domače in preprosto. Občutek domačnosti imam tudi v Grosuplju, ampak

na Lipoglavu je tega več. Večino časa preživim v Grosuplju, ampak računam, da bom poleti več časa preživel tudi na Lipoglavu.

Se vam je v naših koncih zgodilo kaj posebnega, zanimivega. Anekdota, pripetljaj, ki vam bo ostal v spominu?

Ja, pa se mi je res. Ko smo na Lipoglavu blagoslovili obnovljena dela na župnijski fasadi in v cerkvi, in ko smo imeli umestitev novega župnika, so se na koncu farani zelo izkazali z zahvaljevanjem. Dobil sem občutek, da so zelo hvaležni. Veliko nas je dobilo zelo lepa darila, pripravili so čudovit govor in bilo je zelo pozorno in lepo. To mi bo gotovo za vedno ostalo v spominu. Njihova hvaležnost.

Ste se že sprehodili po Lipoglavu in njegovi okolici?

Ja, že. Pugled je zelo lep. Malo bom pa še odkril.

Se nam boste morda pridružili na pohodu pod Pugledom?

Žal imam ta dan dopoldan poroko, popoldan pa blagoslov novega hleva.

Res imate pester urnik. No, za pohod bodo sigurno še mnoge priložnosti. Za konec, kaj bi želeli sporočiti bralcem Sostrčana ...

Ne bojmo se življenja in pogumno naprej.

Alenka Čož

Knjižnica na prostem

Pri Društvu podeželja Lipoglav smo se odločili narediti knjižnico na prostem – knjigobežnico.

In kaj so knjigobežnice? To so hišice različnih oblik, ki jih ljubitelji knjig postavljajo na različnih mestih. V njej lahko pustite knjigo. Nekdo drug pa lahko potem to knjigo brezplačno vzame, jo odnese domov in uživa v njeni družbi. In nato taisti človek prinese drugo knjigo ali pa čez čas vrne vzeto. Knjigo lahko odda ali vzame vsakdo. Veljalo naj bi načelo oddaj eno, vzemi eno, vendar nekateri strogi pravili ni.

Našo, lipoglavsko, smo izdelali člani društva. Postavili smo jo pri sušilnici sadja na Malem

Lipoglavu. Imeli smo tudi simbolično otvoritev, pri kateri so sodelovali otroci iz Podružnice šole Lipoglav. Prišlo je tudi nekaj krajanov.

V skupini Knjigobežnice, ki jo najdete na Facebooku, so jo dodali na zemljevid knjigobežnic. Tako se je pridružila preostalim po vsej Sloveniji.

Želimo si, da bi zaživela, da bi jo ljudje z veseljem obiskovali.

Marino in Brigita Rovani

Zeliščarka Mihaela svetuje

V juniju in do prve zmrzali bomo lahko nabirali meliso in poprovo meto. Obe zelišči pobiramo pred cvetenjem. Za sušenje porežemo vrhove rastlin in jih posušimo za čaj. Ostali del rastline porežemo skoraj do tal in iz njih naredimo osvežilni sirup, ki ga pijemo vse leto.

V vodo damo mešanico opranih in na cca 3 cm narezanih melisnih in metinih stebel. Jaz delam mešanico 2 dela melise in 1 del mete. V vodi naj se namaka do 24 ur, če je poleti vroče v prostoru, naj se namaka manj, ker rastline že začnejo proces gnitja. Potem to dišečo vodo precedimo in na 3 litre vode damo 2 kg

sladkorja in 40 g citronke. Segrevamo do vretja in nato vlijemo v ogrete steklenice in takoj zapremo. Ko tak sirup odpremo, ga moramo porabiti v nekaj dneh, ker smo uporabili manj sladkorja. Lahko pa delate po receptu, da 1 l vode dodate 1 kg sladkorja in 1 vrečko citronke – takšen je slajši in obstojnejši.

Ko pripravite sok za pitje, uporabite še sok limone, ki zelo izboljša sam okus sirupa. Limon ne uporabljaj pri izdelavi sirupa, ker pri gretju uničim njene dobre lastnosti.

Vodo za pitje poleti lahko odišavite z listi melise ali z zelišči po svojem okusu.

Vsem želim uspešno vrtnarsko sezono in naj vam bo vreme naklonjeno.

Mihaela Grum

Društvo žena in deklet Moste – Polje

Dekleta in žene v akciji!

Pozdravljeni, sokrajani ČS Sostro!

Leto je hitro minilo in že smo skoraj na polovici leta 2021. Z velikim veseljem vam poročam, kaj se nam dogaja v Društvu žena in deklet Moste – Polje.

Ob koncu leta 2020 smo članice čas zaradi koronavirusa preživele doma, v domačem okolju, brez druženja v društvu. Vseeno smo se spomnile drugih članic in prijateljcev ob zaključku leta v pisni obliki za praznike, ki so prihajali v decembru. Kot predsednica sem jih razveselila z majhno pozornostjo in lepimi željami za prihodnost.

Novo leto smo preživele v družinskem krogu, a vsaka je na svoj način načrtovala nove dejavnosti za leto 2021. V Društvu žena in deklet Moste – Polje smo se pripravljale na občni zbor, ki smo ga nato izvedle v pisni obliki. Vsaka članica je glasovala o predlaganih sklepih tako, da je svoje privolitve izrazila pisno, kar se jim je zdelo še posebej zanimivo, drugačno. Razveselile so se, da so lahko sodelovale na občnem zboru na daljavo.

Za praznik žena 8. marca smo prvič pripravile pohod v naši okolici, bilo nam je naklonjeno tudi vreme. Seveda vse po predpisih, uporabljale smo maske

in upoštevale primerno medsebojno razdaljo. Prijeten sprehod v dolini Konjščice pod sv. Urhom je hitro minil v odličnem razpoloženju ob vnovičnem skupnem srečanju v živo.

Na materinski dan 25. marca 2021 smo pripravile delavnico prikaz pomoči pri srčnem zastoju. Delavnico je vodil gospod Ambrož (PRIIMEK) iz institucije HELP.

Nikoli ne veš, kdaj potrebuješ takšno pomoč. Znanja, ki rešujejo življenja, so zelo koristna in nikoli nismo prestari za takšne napotke. Prisotne smo pogostile in ob prazniku tudi presenetile z majhnimi darilci. Članice so darilca prijazno dostavile tudi vsem članicam Društva žena in deklet Moste – Polje, ki se tega dogodka niso mogle udeležiti.

Pridružile smo se delovni akciji Očistimo naš kraj. Ob vsakodnevnem delu doma smo se odpravile očistiti naše okolje z drugimi društvu v naši lokalni skupnosti. Vedno znova pa nas pogled na količino zbranih odpadkov zelo žalosti. Narava je naše bogastvo. Čuvajmo jo.

Pomladni kulinarčni dan smo preživele ob pripravi skutine torte brez peke in pripravi scufane pečenke v tortilji s prilogo.

Komaj pa čakamo na naše skupne četrtke, ko bomo spet ob dobrotah izpod naših rok uživale v klepetu in obujanju spominov. Vsekakor pa smo optimistične in gledamo naprej za aktivno delovanje v Društvu žena in deklet Moste – Polje.

Ostanite zdravi!

Olga Černe,
predsednica Društva žena in deklet
Moste – Polje

S. V. D. J. E. Krek Sostro

Letošnji pridelek sadja bo zelo skromen oziroma ga skoraj ne bo

Izjemno nizke temperature v začetku aprila so vsem sadjarjem oklestile letošnjo letino. V treh zaporednih dneh se je temperatura zraka spustila precej pod ledišče, tako da je večina cvetov in brstov pomrznila. Brsti in cvetovi so različno občutljivi na zmrzal, običajno brsti zdržijo bistvene nižje temperature kot cvetovi. Težava letošnje pozebe so bile izjemno visoke temperature teden prej, ki so dosegle tudi 25 °C. Posledično se je vegetacija izjemno pospešila in je veliko sadnega drevja že cvetelo. Strokovnjaki menijo, da temperature okrog –1 ali –2 °C za nekaj ur še ne povzročijo usodnih poškodb cvetov in brstičev. Na žalost smo letos imeli kar tri zaporedna izjemno mrzla jutra, v dveh so se temperature na našem koncu spustile do –7 °C in vztrajale pod lediščem velik del dneva.

Prizadevni sadjarji smo se na vse možne načine trudili, da bi rešili pridelek. Uspeh bo pri nekaterem sadju viden šele junija, ko odpadejo zadnji neoplojeni in poškodovani plodovi. Najuspešnejši način za preprečevanje škode zmrzali je oroševanje. Vendar zahteva napeljavo vode ter pršilk po celotnem sadovnjaku, kar je dolgoročen in finančno zahteven zalogaj. Pri oroševanju vodne kapljice naredijo ledeni objem, ki cvet ali brst zaščiti pred zmrzaljo. S kurjenjem slame, sena in lesa v sadovnjakih je možno za nekaj stopinj dvigniti temperaturo zraka okoli dreves. Ljubiteljski sadjarji z manjšimi sadovnjaki imamo tudi možnost, da

manjša drevesa ovijemo z zimsko kopreno. V trgovinah pa je tudi že mogoče dobiti tudi že grelne sveče, ki se razpostavijo po sadovnjaku. Zelo priporočljivo je krepiti odpornost dreves na nizke temperature z različnimi aminokislinami ter podobnimi pripravki, a ima tudi ta pristop omejitve in deluje samo do določenih temperatur. V zadnjih nekaj letinah so spomladanske pozebe kar pogoste in vsako leto smo v negotovosti, kako bo z letino sadja in drugih pridelkov. Zato je smiselno razmisliti o sajenju bolj poznih sort, ki so zaradi poznejše vegetacije manj občutljive na spomladansko pozebo.

Čeprav letos marsikje ne bo plodov, moramo drevesa zaščititi proti glivičnim boleznim. Hranila moramo dodajati previdneje, ker ne bo porabe za rast plodov. Skozi rastno dobo moramo še vedno odstranjevati enoletne poganke, ki senčijo krošnjo in po nepotrebnem izrabljajo hranila.

Program dejavnosti Sadjarsko-vrtnarskega društva J. E. Krek Sostro je že drugo leto okrnjen zaradi preprečevanja širjenja covid-19. V letu 2020 nismo pripravili Praznika jeseni, nismo imeli strokovnih ekskurzij po Sloveniji. V letošnjem letu podobno ostaja ves program še neizveden, a računamo, da se bodo s cepljenjem razmere kmalu izboljšale in ukrepi omilili. Močno smo si želeli, da bi ob vse toplejšem vremenu izvedli kakšno predavanje v naravi, v sadovnjaku ali na vrtu, česar smo bili deležni na kmetiji Porenta v Češnjicah, 30. maja 2021. Kvalitetno predavanje smo obogatili s pohodom sadjarjev in njihovih prijateljev.

Lepo prosim, spremljajte našo spletno stran, da boste obveščeni o vseh dejavnostih društva. Vabim vas tudi, da se čim prej cepite, in upam, da se lahko kmalu spet srečamo v živo.

Marjan Bitenc,
S. V. D. J. E. Krek Sostro

Športno društvo Zadvor Delovanje društva med epidemijo

Športno društvo Zadvor je to zimo svoje delovanje prilagodilo epidemičnim razmeram. Za nas je to pomenilo odpoved večine vadb, ki so potekale v telovadnici OŠ Sostro in v Zadrurnem domu Zadvor. Dokler je šlo, smo poskušali tudi vadbo na prostem, pa vendar popoldanske temperature jeseni in pozimi niso naklonjene redni tedenski vadbi. A vseeno smo vztrajali in zagotovili vsaj nekaj vadb prek različnih spletnih aplikacij. Nasploh je epidemija oteževala društveno delo, zato smo z olajšanjem začeli prebirati novice o sproščanju ukrepov. Sčasoma smo spomladi omogočili kar nekaj rednih tedenskih vadb, ki že vsaj od začetka maja potekajo na igriščih in športnih površinah po ČS Sostro. Naše vadb tako potekajo na šolskem igrišču, v Zadrurnem domu Zadvor, pa tudi na trim stezi in na igrišču pri cerkvi. Konec maja smo tako lahko spet poročali o raznolikih vadbah v okviru našega društva: člani so se lahko rekreirali v okviru tekaške vadb, aerobike, plesa za odrasle in otroke, boot campa, obeh pilatesov (pilates in pilates – zdrava hrbtenica), joge in vadb proti osteoporozi, na sporedu pa sta bili tudi otroška in splošna telovadba.

Tudi letos smo zagnali projekta, ki spodbujata redno gibanje na prostem v okolici doma. GREM, GREVA, GREMO NA ORLE & S KOLESI PO VRHOVIH OKOLI LJUBLJANE sta imeni, ki naslavljata vse, ki si zase želijo zmerne napredka. Prva pohodniška, druga kolesarska vabita k redni rekreaciji v okolici in s tem omogočata razvoj zdravih navad, zdravega življenjskega sloga in boljšega počutja. Gre za rekreacijo v najboljšem pomenu besede. Ta je zmerna in prilagojena vsakemu posamezniku posebej, zato v obeh primerih še vedno več kot vabljeni k udeležbi! Več o obeh projektih si lahko preberete na društvenih straneh. Zagotovo pa še vedno velja stara modrost, da več gibanja pomeni več zdravja. Preizkusite trditev na bližnjih poteh.

Polno optimizma, da bo letos vse drugače in da bodo obiskovalci trim steze in drugih poti, koticov odgovorneje pristopili k preprečevanju smetenja, se je društvo tudi letos udeležilo četrte čistilne akcije in po svojih močeh prispevalo k ohranjanju

čiste narave. Na žalost je bilo že kak teden po čiščenju na trim stezi že opaziti nove zaloge robčkov, mask, odvržene embalaže in preostalega. Športno društvo Zadvor zato poziva k še večji skrbi za čisto okolje. Le odgovorno vedenje lahko prispeva k ohranjanju narave.

Podobno smo polni optimizma načrtovali tudi letošnji, že 40. Molniški tek, ki je seveda najstarejša tekaška prireditve v ČS Sostro. Za nameček do zdaj izvajana brez prekinitev. Tudi lani, ko je epidemija strašila prvič, smo jeseni izpeljali dogodek. Letos smo ga sprva načrtovali v tradicionalnem aprilskem terminu, pa ni šlo. Je bilo na meniju še preveč epidemije, zato smo datum malce zamaknili proti koncu maja. Pa je bilo epidemije še kar preveč za nemoteno izpeljavo. Zato je padla odločitev o jesenski izvedbi. 40. Molniški tek tako načrtujemo izpeljati predvidoma v nedeljo, 12. septembra. Za kratkaj je društvo naročilo lepo, sončno, ne preveč žgoče vreme, ki bo vsem tekačem omogočilo uživaški tek, dostojen 40. ponovitve. Do takrat se mora seveda urediti nekaj stvari: recimo, da se ne bodo spet pojavile tiste najbolj zoprne omejitve in da ne bodo ravno v načrtovanem obdobju tako razkopali cesto mimo Zadrurnega doma Zadvor, da izvedba teka na bo mogoča. Kot vidite, bi društvu prišlo prav nekaj sreče, zato vas vabimo, da nekaj dobrih misli usmerite tudi v čim bolj uspešno izvedbo letošnjega Molniškega teka.

V društvu sicer nikoli ni dolgčas. V trenutku, ko prebirate novice o društvenem življenju, poudarimo še dogajanje v tednu na prelomu iz maja v junij. Takrat se je Športno društvo Zadvor pridružio mednarodni pobudi, ki promovira koristnost rekreacije

in zdravega življenjskega sloga za zdravje. International Sport and Culture Association, na kratko: ISCA je že deveto leto zapored organizirala odmevno mednarodno iniciativo MOVE WEEK – TEDEN GIBANJA, katere namen je spodbuditi prebivalce držav po vsem svetu, naj vključijo gibanje in športne dejavnosti v svoj vsakdan. Redna telesna dejavnost ima opazne pozitivne učinke na človekovo zdravje, in sicer tako telesno kot tudi duševno zdravje. V izrednih razmerah, v katerih se je znašel ves

svet, je še toliko bolj pomembno, da vsak posameznik skrbi za svoje zdravje in imunski sistem z redno telesno dejavnostjo. Prav zato smo v tednu od 31. maja 2021 do 6. junija 2021 v ŠDZ pripravili kar nekaj dejavnosti, ki so popestrile sicer običajen teden, ko so na voljo zgolj redne tedenske vadb. V tednu gibanja smo izvedli tekaško vadbo – s povezovanjem korakov do tekočega veselja, MTB izlet po ČS Sostro – ko smo iskali grebenske linije, otroška telovadba na trimu – ko gozd postane družinsko igrišče, večerni petkov pohod na Orle – za umiritev misli konec delavnega tedna, boot camp – prek napetih mišic do zdrave kondicije, predstavitev rolanja, ko koordinacija postane čista zabava. Zadnja dejavnost je bila bolj predstavitev narave, saj smo v drugem junijskem tednu izpeljali tudi tečaj rolanja za osnovnošolce. Na sploh je bil tisti teden precej pester. V sodelovanju s ČS Sostro, OŠ Sostro, vrtcem Pedenjped – enoto Zadvor smo v okviru evropskega prvenstva nogometašev do 21 let (UEFA) v petek, 4. junija 2021, pripravili celo dopolndne aktivnega dogajanja. Mešanica športa, kulture in zabave je pomenila izvrsten dopoldanski koktajl, ki nikogar ni pustil ravnodušnega. Tik pred koncem redakcije Sostrčan pa sporočamo, da smo 18. junija 2021 izpeljali tudi redno letno skupščino ŠD Zadvor. Skupščina je potrdila dozdajšnje vodstvo in še bolj poudarila pomen vključevanja v delovanje društva. Društvo si bo namreč še naprej prizadevalo za razvoj rekreacije za vse v ČS Sostro, zato so dobre ideje in pripravljenost za delo vedno dobrodošle. Zato, rekreativci spretnih možganov in velike mere dobrovoljnosti, vabljeni k sodelovanju v ŠDZ še naprej.

Primož Leban,
predsednik ŠD Zadvor

Turistično društvo Zadvor Dejavnosti v TD Zadvor v drugi polovici leta 2020

Leto 2020 je bilo čas hitrih preobratov, čas, ki bo zagotovo zapisan še za številne prihajajoče generacije. Boj proti koronavirusu, ki je zajel ves svet, je pri večini še danes vsakodnevna osrednja tema pogovora, ki nas pušča v veliki nevednosti, kakšna bo videti naša prihodnost. Verjamemo, da bomo s skupnimi močmi še bolj povezani in pripravljeni pomagati drug drugemu.

Zaradi številnih nepričakovanih izzivov smo bili prisiljeni povsem spremeniti svoje delo. Toda želja za pokritje plesišča pri mali brunarici ni ugasnila. Veliko podporo nam je izrazila ČS Sostro, kar nam je dalo še več elana. Za odobritev poseka izbranih dreves smo pridobili dovoljenje Zavoda za gozdove Slovenije, dela pa je opravil TRMI Miran Trkov, s. p., s svojimi sodelavci. Zaradi varnosti gostov so obrezali tudi drevje po vrtu pri brunarici Zadvor. Veseli smo, da je izvajalec JANIP Janez Jančigaj, s. p., s svojo ekipo v soboto, 7. novembra 2020, pokril našo malo brunarico in plesišče.

Med izvedbo pokritja plesišča je bilo veliko zanimanje za tesarska dela. Odločili smo se in v soboto, 31. oktobra 2020 pripravili tesarsko delavnico za krajanje in člane. Kljub prazniku se je pri brunarici Zadvor zbralo pet udeležencev z inštruktorjem na tesarski delavnici. Delavnice se je udeležil tudi predsednik ČS Sostro. Najprej so si ogledali teren, poslušali o predstavitvi tesarskega poklica in orodja, nato pa pod budnim očesom mentorja začeli prve prijeme z lesom in orodjem. Kmalu so pod njihovimi rokami bili pripravljeni prvi elementi. Želja posameznika je bila, da bi nekaj znanja odnesel tudi v domače okolje, saj se tesar ukvarja z ročno obdelavo lesa in postavitvijo različnih

lesenih elementov in konstrukcij ter pogosto sodeluje pri postavitvi lesene strešne konstrukcije, izdelava različne lesene obloge, stopnišča, podporne stebre in druge lesne elemente, kjer je potrebna spretna ročna obdelava lesa. S ponosom so delavnico končali v popoldanskih urah. Pri skupinskem delu so se naučili tudi odgovornosti za lastno varnost in za varnost svojih sodelavcev. Na koncu so bili zadovoljni ob pridobljeni novi izkušnji. Neizprosna bolezen nam je 20. novembra 2020 vzela dolgoletnega člana, prijatelja Jožeta Bolta. Od njega smo se poslovili 27. novembra na Plečnikovih Žalah.

Namesto delavnice, izdelave božično-novoletnih aranžmajev, smo se 23. novembra priključili vsakoletnemu projektu MALA POZORNOST ZA VELIKO VESELJA, ki ga je začela Ana Petrič, DEOS Center starejših Notranje Gorice. V TD Zadvor smo izdelali in napisali 50 voščilnic za starejše, ki bivajo v domovih in centrih za starejše po Sloveniji.

Pred božičnimi prazniki je ekipa jasličarjev 23. decembra 2020 pri bajerju v Žabji vasi postavila jaslice, ki so pričarale kraju praznično razpoloženje.

Program dela v TD Zadvor ni bil izveden po začrtanih smernicah, vendar smo

veseli, da se je izpeljal v takšnem obsegu glede na stanje doma in po svetu. Naj na koncu sklenem to svoje poročilo z lepo mislijo:

Misli so pomembne! Naj bodo vedno pozitivne, pogumne, ljubeče, sanjave in strpne. Odpeljite srce na kraj, kjer je SREČNO!

Mojca Eržen,
predsednica TD Zadvor

Društvo upokojencev Zadvor

Aktivnosti DU Zadvor v letu 2020

Za nami je štiriletni mandat uspešnega delovanja društva v zdajšnji sestavi. Lani naj bi izvedli volitve novega vodstva za naslednja štiri leta, vendar pa to zaradi ukrepov vlade za zajezitev širjenja koronavirusa ni bilo mogoče. Leto 2020 je zaznamovala epidemija covid-19. Člani DU Zadvor smo to občutili predvsem v odpovedih dejavnosti, predvsem izletov, ki smo jih načrtovali kar osem.

Izpeljali smo Občni zbor, imeli smo tri seje Upravnega odbora (3. seja je bila dopisna), sodelovali smo v čistilni akciji v sodelovanju s TD Zadvor. V sodelovanju s ČS smo razdelili 700 mask našim upokojencem. S finančnim prispevkom ČS smo obdarili 160 starejših nad 80 let.

Za okrnjene izvedene dejavnosti pa gre zasluga vodstvu društva, članom UO, predvsem pa našim poverjenikom, ki so dvakrat obiskali vse člane, in pa našim prostovoljcem v okviru Projekta SZS, ki so obiskali starejše od 69 let.

Pogrešali smo najpomembnejšo obliko našega delovanja, druženje. V »normalnih« letih se je naših dejavnosti udeležilo več kot 800 članov. Vsakoletni Občni zbor ni samo poročanje vodstva društva o izvedenih dejavnosti v prejšnjem letu, saj smo se po uradnem delu povsedevali ob zvokih ansambla iz domačih logov.

Covid-19 pa je prisilil društva, da so morala upoštevati člen v statutu, ki omogoča izvedbo Občnega zbora v okrnjeni sestavi in pa na daljavo. Znašli smo se tako, da smo seje izvedli korespondenčno oziroma dopisno. V našem društvu imamo specifičen problem, saj od 450 članov lahko kontaktiramo s približno 20 člani, ki imajo elektronsko pošto.

Tudi za leto 2021 smo načrtovali devet dejavnosti. Dve sta že odpadli, kako bo naprej, se še ne ve. Če se bodo ukrepi v zvezi s korono umirili, bomo v juliju

začeli izlete s kopianjem v Izoli. Datumi so navedeni v koledarčku, ki so ga vsi člani prejeli od svojih poverjenikov.

Lani je minilo 45 let od ustanovitve Društva upokojencev Zadvor. Ob tem častitljivem jubileju sem čestital članom prek valov Prvega programa Radia Slovenija v oddaji Pozdravi in čestitke naših poslušalcev v nedeljo, 25. aprila. Ostanimo zdravi in izkoristimo možnost zaščite s cepljenjem.

Franc Košir,
predsednik DU Zadvor

Pohodništvo

Prišla je pobuda, da naj bi se pohodniki zopet malo oglasili.

Kako, si mislim, saj ni kaj povedati. Pohodniška skupina je bila zaradi koronske krize namreč bolj malo aktivna. Potem pa preišljuješ, kako in kaj je bilo, in na koncu se le najde nekaj pohodniških utrinkov.

Pa začnimo. Kot vsako sezono začnemo naše poti ubirati v oktobru. Od vsega smo bili najbolj veseli vnovičnega snidenja. V oktobru smo imeli pet pohodnih dni, nato pa se je naše druženje zaradi korone moralo ustaviti. O, ti, korona, ti.

Kaj zdaj? Ja, nič, zopet bomo vsak po svoje ubirali poti in čakali. Pa smo čakali ... In nazadnje otopelo preišljevali vse do sredine februarja, ko nam je »gospa korona« zopet dovolila naše druženje. Z omejitvijo do deset oseb, seveda. Prav, prav. Ampak vse že ne bo po tvoje, »draga gospa korona« ... In smo se organizirali v dve skupini. Vnovično srečanje je bilo tako nabito s čustvi, da smo se nekaj časa le nemo gledali in preštevali. Smo vsi? Objemati se tako nismo smeli. Človek iz tega lahko sklepa, kako pomembna so naša druženja. Še posebno ko smo zopet lahko skupaj na starih poteh. Lepo se je bilo vrniti v skupino, ko veš, da te tam čakajo »uni«. Pa jim dajmo imena: Andrej, Brane, Cveta, Dragica, France, Frenk, Jelka, Jožica, Julijana, Marjetka, Metka, Mija, Miroslava, Olga, Silva, Štefan in Tona.

Zopet so bile iskricice v naših očeh, pa hudomušnosti in veselja med nami tudi ni umanjalo. Hitro smo ubrali pot čez Golovec v Ljubljano. V mestu smo poklepetali ob kavici za s seboj. Vsak je še malo izkoristil priložnost in skočil po manjših opravkih, nato pa z avtobusom domov. Joj, kako dobro nam je del ta pogled v malo bolj širni svet!

Ker so nam ukrepi še omogočali druženje, smo pri naslednjem pohodu pokukali še malo dlje in šli čez Brezje na Mali Lipoglav. O, tudi tu se je dobila kavica za s seboj. Vsak je sedel na svojem koncu na soncu in užival. Tudi klepetali nismo kaj dosti, tako dragocen se nam je zdel ta kanček ugodja in svobode.

V času, ko se je korona zopet pripravljala, z njo pa nove omejitve, so bili v Kočevju v rumenem območju, zato smo se nekateri z vlakom odpeljali tja. Ogledali smo si Rudniško jezero, nato pa pri Ribiču sedli za mizo in si naročili čisto pravo kavo, uživali na sončku ... Ja, prav martinčkali smo se.

Vseeno smo malo poklepetali z obiskovalci pri sosednji mizi in izvedeli, da so tudi oni prišli na kavo. Iz Grosupljega, so rekli. Tisti pri malo bolj oddaljeni mizi pa celo iz Logatca. Potem sreča še nekdanjega prijatelja in sodelavko ... Prav vsak je imel nekaj od tega izleta.

Predvsem lahko ugotavljaš, da ti polnijo osebni vsakdan prav te malenkosti: svoboda gibanja in druženja s sorodniki, prijatelji in znanci. In pri takih doživetjih

in srečanjih spoznaš, kako so ti trenutki pomembni. Kaj pomembni, prav dragoceni! Na žalost šele po tem, ko si za te možnosti prikrajšan.

Kako se je torej končal izlet v Kočevje? Tako, da smo si mesto še malo ogledali, nato pa se z avtobusom odpeljali nazaj v Ljubljano. Ker veliko pohodnikov ni utegnilo na izlet, ga bomo ponovili, povabili pa še vse tiste prijatelje in znance ter tete in strice, ki bi se z nami tudi radi peljali, in to z vlakom, so poudarili.

Ja, vlak, vlak in zopet vlak. Pohodniki bomo imeli do zaključka sezone še veliko dela, saj nas čakajo kraji, do katerih se lahko pripelješ tudi z vlakom: Bled, Bohinj, Kamnik, Metlika, Strunjan itn. Potem se bo naša sezona konec maja končala. Mogoče jo bomo malo podaljšali, če bo le mogoče.

Če pa bo letos borovnic na pretek, s podaljškom ne bo nič, ker potem vsak pohodnik ubere pot v svoj »becir«. Pa končajmo to naše pripovedovanje, čeprav so bili v začetku pomisleki, da ni kaj povedati. No, človek se lahko, tako na prvo žogo, tudi hitro zmoti.

Pa en lep pohodniški pozdrav z vabilom: »Dobrodošli tudi Vi, kajti pri pohodnikih Vam ne bo manjkalo dogodivščin in dobre volje.«

Na svidenje v prihodnji sezoni.

Jelka Gašperšič,
vodja pohodniške skupine pri DU Zadvor

Krajevna organizacija zveze društev za vrednote NOB (ZZB NOV) Slovenije

Oris zgodovinskega pomena spominskega območja Pugled in proslavitev dneva upora proti okupatorju 27. 4. 2021 na Pugledu

ZGODOVINSKE RAZMERE LETA 1941 IN POMEN PRAZNIKA

Dan upora proti okupatorju je bil nekoč dan OSVOBODILNE FRONTE slovenskega naroda, ustanovljene v noči na 27. april 1941 v Vidmarjevi vili. Ko smo ga preimenovali, smo to razumeli, da bo ta dan namenjen upor proti vsem napadalcem v drugi svetovni vojni in v osamosvojitveni vojni. Najpogosteje pa je bil priložnost za politične prepire in razdvajanje. Ampak dejstva ostajajo: po napadu na Jugoslavijo 6. aprila 1941 so slovensko ozemlje okupirali Nemci, Italijani in Madžari in začeli takoj brisati slovenstvo. Izsellili so 80.000 izobražencev, učiteljev in duhovnikov, v šoli so takoj izbrisali slovenski jezik, kar pomnijo še številni tedanji učenci in dijaki (tudi v OŠ Sostro, v dokaz tedanja spričevala v tujih jezikih, nemški, italijanski). V nemško vojsko so mobilizirali vsaj 70.000 Slovencev, od teh jih je padlo več kot 10.000.

Italijani so zasedli in priključili Italiji Ljubljansko pokrajino. Tradicionalne predvojne stranke so se povezale z okupatorjem. Devetdesetletnemu nekdanjemu županu Ivanu Hribarju so Italijani ponudili županski položaj, ki ga ni hotel sprejeti. V znak protesta proti okupaciji je 18. aprila storil samomor. Leta 1941 je bilo komunistov le kakih tisoč, a so se takoj odločili za organiziran odpor. Žal se druge stranke niso odločile za odpor proti okupatorju, ampak so prestopile pod okrilje Italijanov (vaške straže, protikomunistične milice) in kasneje Nemcev (domobranska prisega Nemcem).

Partizani so izvajali številne sabotaže in hkrati postavljali novo oblast. Okupator je ostro kaznoval vsak upor: streljanje talcev, 35.000 Slovencev odpeljanih v italijanska taborišča, v nemška taborišča pa 21.000. Na obeh straneh razklanega naroda so strahotno trpeli in danes težko sodimo o tedanjih odločitvah. Res je, da če se ne bi upirali, bi bilo veliko manj žrtev. Toda upreti se okupatorju je bila in ostaja vrednota, ki jo mora vsakdo spoštovati.

Spomnimo se, kako je ob koncu osemdesetih let neuporaba slovenščine na procesu proti četverici pognala na proteste

pred vojaškim sodiščem več deset tisoč ljudi in upor proti agresiji JLA je pripeljal do neodvisne Slovenije. Tudi tedaj so ljudje z uporom tvegali svoja življenja in premoženje, saj bi se prav lahko zgodilo divje maščevanje armade. Zato spoštujmo narodov upor, v obeh zgodovinskih okoliščinah.

ODPORNišKO GIBANJE V NAŠI OKOLICI

Odporniško gibanje na področju okrog Pugleda se je začelo 13. julija 1941 z ustanovitvijo prve slovenske partizanske čete – Molniške čete. Ustanovitev in delovanje Molniške čete ne bi bili uspešna brez delovanja predvojnih komunistov, aktivistov in obveščevalcev, ki so četo oskrbovali s hrano, orožjem. Ustanovljene enote Narodne zaščite in odborov OF pa so izvajali kurirske naloge, tiskali in raznašali so ilegalno literaturo, izvajali tajne akcije, organizirali bolničarske in politične tečaje in živahno kulturno življenje.

Jeseni in pozimi 1941/1942 so se zgodili prvi oboroženi spopadi. Čete so se združile v 2. Štajerski bataljon, ki je prezmil na Pugledu. Novembra 1941 je komandant postal Franc Rozman - Stane, komisar pa Dušan Kveder - Tomaž. Na Pugledu so v eni najhujših zim 1941/1942 prezimili v taborišču, postavili so zemljanke in bivake v težko dostopni

dolini. Na tabor spominja znamenje pod vrhom Pugleda in tudi zemljanke so še dobro vidne. Okoliški domačini so skrbeli za hrano, obleko, obutev. V Razorih je bila celo bolnišnica, v kateri je bila izvedena prva transfuzija krvi (spominska tabla je v notranjosti objekta). Kmalu so borci zagotovili pogoje za prvo partizansko svobodno ozemlje v Sloveniji in tedanji Evropi. Vstop je bil mogoč le s posebnim dovoljenjem vojne uprave.

OF in NZ sta izvajali vso oblast, izdajali vrsto odlokov (npr. o prepovedi prodaje pridelkov okupatorju). Delovale so delavnice (krojaška, mehanična, šiviljska), delovala je ilegalna tiskarna Urška pri Reškem kovaču. V Papirnici Vevče so zbirali klobučevino, papir, platno, usnje, sanitetni material, orožje ...

Maja 1942 je na Pugled prišlo celotno glavno poveljstvo partizanskih enot in politično vodstvo KPS. Osvobodilno gibanje je črpalo svojo moč iz množičnosti, ne glede na teror in divjanje okupatorja (večkratni požigi hiš, aretacije) in domačih izdajalcev (na Urhu).

Nekdanja občina Dobrunje je med NOB dala veliko žrtev: 150 krajanov je bilo ustreljenih kot talcev in umrlih v taboriščih, 170 jih je padlo v partizanih. Proglašeni so bili trije narodni heroji: Tone Trtnik, Jože Moškrič in Ivan Janez Hribar.

VOJAŠKI DOGODKI

Združene čete II. Štajerskega bataljona (okoli 150 borcev) so zimovanje 1941/1942 izkoristile za vojaško in politično krepitev, zlasti ponoči pa so izvajale akcije: zasede, napadi na vlak, objekte, ljubljansko letališče, diverzije v Papirnici Vevče. Leta 1941 je prišlo do prvih spopadov: z Nemci na Libergi, z Italijani na Primskovem in Turjaku.

Leta 1942 je prišlo do poskusa preboja prek Save, konec maja pa do tridnevne bitke na Jančah, kjer so bili Nemci poraženi.

Triindvajsetega marca 1942 je bila bitka na Pugledu. Sledili so povračilni ukrepi Italijanov (požigi vasi). Avgusta 1942 so Italijani obkolili Papirnico Vevče in odpeljali v taborišče več kot 300 vaščanov, januarja 1943 so sledili tridnevna italijanska ofenziva, maščevanje in požigi hiš.

V letu 1943 so partizani dvakrat napadli postojanko na Urhu, a so jim Nemci preprečili zavzetje. Večina čet se je februarja 1943 umaknila s Pugleda, ostala je le četrt četa Tomšičeve brigade za zaščito zvez in aktivistov. Partizansko taborišče je pomembno za vso Slovenijo, saj je bil to SPREJEMNI in ŠOLSKI LOGOR za nove borce in osrednja kurirska povezava med okupirano Ljubljano in Zaledjem.

NASTANEK SPOMINSKEGA OBMOČJA PUGLED

Območje okrog vrha Pugleda je bilo leta 1976 proglašeno za SPOMINSKO OBMOČJE PUGLED. Za ureditev območja pa je poskrbela moščanska mladinska organizacija pod vodstvom Srečka Čoža, ki je ustanovila mladinske pohodne delovne brigade, imenovane Molniška četa – Jože Moškrič, ob podpori občinske organizacije ZB in borcev II. grupe odredov (brata Mazovec, Franc Sever - Franta, Franc Kralj ...). V skladu z dogajanjem med vojno so mladinci začeli akcijo urejanja dostopnih poti na Pugled in postavili spomenik – piramido na točki spopadov, spominska znamenja (železna konstrukcija na betonskem podstavku z bronasto tablo) so postavili na dveh stražarskih mestih, na mestu partizanskega taborišča v Grapi in na mestu lastnega logorja – šotorišča v času gradnje leta 1976. V brigadah je sodelovalo več kot 86 brigadirjev, opravili so več kot 4200 delovnih ur. Poleg dela so popoldneve namenjali kulturnim, športnim in izobraževalnim dejavnostim. Z akcijo PUGLED 76 so mladinci ohranili zgodovino Pugleda za prihodnje rodove. Pot spomina na medvojne dogodke je tudi danes zelo

obiskana.

Nekaj let na Pugledu ni bilo posebnih dejavnosti, konec leta 2020 pa sta ZZB Ljubljana Moste - Polje in KOZB Zadvor - Sostro organizirala obsežno akcijo čiščenja, obnove in označevanja vseh spominskih znamenj na Pugledu. Ponovno so se v obnovo vključili mladi borci in njihovi privrženci v velikem številu. Očistili in zaščitili (s premazi in barvo) so vsa štiri železna znamenja na betonskih podstavkih in očistili piramido. Vodja praporščakov Zdenko Kralj je organiziral vrnitev rdeče zvezde na vrh piramide in smerokaza za tabor, stražarska mesta in zemljanke. Veseli smo bili, da se je spet obudil duh prostovoljstva med mladimi, ki so postavili nadgradnjo akciji PUGLED 1976 v PUGLED 2021. Tudi vnaprej bodo mladi skrbniki znamenj na Pugledu. Lepo dejanje je tudi postavitev droga s slovensko zastavo ob spomeniku, piramidi, ki so ga postavili vaščani Lipoglava. Upamo, da bomo vsi pazili na naše spominsko območje Pugled.

KULTURNO ŽIVLJENJE MED NOB NA PUGLEDU

V gozdovih je v najhujših časih odporniškega gibanja nastajala in opogumljala partizanska pesem. Borci pesniki so se izražali v številnih borbenih pesmih, ki so se spirali na davne melodije kmečkih puntarjev, epskih in liričnih pesmi našega ljudstva proti zavojevalcem in na mednarodne revolucionarne pesmi. Že med prvimi partizani je začela nastajati glasbena kultura, najprej so borci improvizirano peli ob počitku in pohodih, nato pa so bili ustanovljeni pevski zbori in glasbene šole, tiskale so se note in pesmarice.

In prav na tem našem Pugledu je v zimi 1941/1942 nastala ena najlepših partizanskih pesmi TAM NA PUGLED GORI. Dolgo se je pri nas govorilo, da pesem ne poje o našem Pugledu, ampak o kočevskem (ki je v resnici le mala vas, ki je danes zapuščena). Toda to ne drži. V pesmi je uporabljen star ljudski motiv o umirajočem vojaku, ki so jo peli slovanski vojaki v prvi svetovni vojni med boji na Karpatih. Verjetno je izvirna poljska ljudska pesem Tam na kraljovi gori. Avtorju jo je prvi zapel Janez Perovšek - Pelko, borec iz prve svetovne vojne in komisar Levstikove brigade, po spominu. Ludvik Kukavica - Papež, domačin iz Zgornjega Kašlja, je napisal besedilo, Janez Kuhar jo je priredil.

Leta 1941 je na Pugled z Grosupeljsko četo prišel Vladimir Pavšič - Matej Bor, prvoborec in pesnik. Prav med težko zimo je pisal pesmi, ki so pozneje izšle v zbirki PREVIHARIMO VIHARJE. Številne Borove pesmi so bile tudi uglasbene. Nastala je pesem GREMO, GREMO, ki jo poznamo uglasbeno z naslovom JUTRI GREMO V NAPAD. Leta 1942 je bil pesnik ranjen in med zdravljenjem za Bežigradom je nastala koračnica HEJ BRIGADE. Motiv je nastal ob poslušanju zvoka mitraljezov in minometov v okolici Ljubljane. Najprej sta nastala ritem in melodija, šele pozneje besedilo. Koračnica je stopila svojo pot po vsej Sloveniji in je danes neuradna himna Ljubljane – mesta heroja. Tudi prvoborec, pesnik, dramatik in narodni heroj Jože Moškrič - Ciril je v okolici Pugleda ustvaril svoje najlepše borbene pesmi.

Partizanske pesmi so veličasten del narodove kulture s svojim bogastvom in

raznolikostjo. V vedno spreminjajočem se svetu nam je še vedno potrebna.

PROSLAVA OB DNEVU OF NA PUGLEDU

Sedemindvajsetega aprila 2021 sta ZZB za vrednote NOB Ljubljana Moste - Polje in KO Zveze borcev Zadvor - Sostro organizirala proslavo v spomin na 80-letnico ustanovitve OF in 80 let odporniškega gibanja na področju Pugleda. S prijavljeno prireditvijo in upoštevanjem razdalje med udeleženci smo se kljub slabemu vremenu zbrali na mestu nekdanjih bojev ob spomeniku štirim padlim borcem, ki so padli v bitki 23. marca 1942 v boju z italijanskimi fašisti.

Prisotne sta pozdravili in nagovorili predsednica ZZB Ljubljana Moste - Polje Branka Kastelic in predsednica KOZB Zadvor - Sostro Mija Marija Kocjančič. Branka Kastelic je prebrala pozdravno pismo še živečega borca in udeleženca bitk Franca Severja - Frante, ki se je pozneje proslavil kot komandant na Menini planini, kjer je

rešil 500 borcev iz nemškega obroča (film PREBOJ).

V kulturnem programu smo poudarili pesmi, ki so se rodile prav v času zimovanja in bitk na Pugledu in v njegovi okolici. Na harmoniko je zaigrala Neja Štrubelj, na flavto Tyshea Anai Drap, pesmi Mateja Bora in Jožeta Moškriča sta recitirala Barbara Jozelj in Aljaž Andolšek ob spremljavi orglic Bojana Golouha. Slavnostni govor je imel zgodovinar dr. Martin Premk, tudi član predsedstva ZB. Spregovoril je o pomenu »sprave«, ki ni mogoča, če se jo zlorablja, izrablja čustva ljudi in spreminja dejstva o drugi svetovni vojni. Jasno je opredelil vlogo vojskujočih se strani, pomen mednarodno priznane partizanske vojske kot dela zavezništva, ki jo je leta 1944 priznala tudi londonska vlada Kraljevine Jugoslavije in pozvala k ustanovitvi borbe proti partizanom. Ljudem vseh opredelitev je bilo že oproščeno s slovesnostjo v Rogu. Analiziral je tudi zdajšnje razmere, zadnjo »spravo« SANU in odnos zdajšnje vlade do

zgodovinskih dejstev. Postroj praporščakov se je poklonil vsem borcem, predstavnici ZZB Ljubljana Moste - Polje in predstavniki ljubljanske Levice pa so s cvetjem, svečami in minuto molka počastili spomin na vse borce, aktiviste in ljudi, ki so podpirali oborožen upor.

Kljub dežju je Pugled zasijal v novi lepoti, spomini pa so postali vtakani v vse to bogastvo gozdov.

V oživetev spominskega območja Pugled so člani ZB, mladi ZB in mladi Levice, nastopajoči in številni podporniki vložili ogromno prostovoljnih ur dela, ki jih je težko ovrednotiti samo z besedami zahvale, pa vendar vsem skupaj en velik HVALA.

Mija Marija Kocjančič,

predsednica KOZB Zadvor - Sostro

Foto: Andrej Kralj

Viri: Iskra in plamen, Zbornik 1988, Naša partizanska pesem, Pesmarica 1993

Zbor vadi v prostorih podružnične šole Janče. Občasno je to tudi naš koncertni prostor. Posebni oziroma predvsem vabljivi so ob različnih priložnostih skupni nastopi z učenci Podružnične šole Janče. Sodelovanje s podružnično šolo Janče je odlično.

Nad vse smo hvaležni prijateljskemu pevskega zboru Vevče, ki nam občasno omogoči pevske vaje v svojem vadbenem prostoru.

Sicer pa Mešani pevski zbor Zora Janče kroniko svojega dela in nastopov piše spontano ob pevskih vajah, nastopih, samostojnih koncertih ali ob sodelovanju z drugimi prijateljskimi zbori ali pa tudi na priljubljenih izletih po naši prelepi domovini. Glasbeni okus in pevske

spособnosti so zapisani tudi na izdani zvočni podobi.

Slovenska ljudska in umetna pesem, partizanska pesem, tudi zborovska literatura svetovne vokalne zakladnice ter dela renesančnih skladateljev vabijo v naše vrste tudi mlade pevke in pevce, dijake in študente. V zboru namreč prepevamo, kot že omenjeno, pevci različnih starosti. Prav v tej medgeneracijski povezavi čutimo bogastvo in prihodnost zborov.

Lotimo se tudi raznih tematskih projektov; pred leti na primer izredno odmevnega praznovanja božiča po starem s starimi ljudskimi šegami in navadami.

Po potrebi in danih možnostih zborovodkinja za koncerte in druge

nastope znotraj zborov oblikuje tudi samostojne vokalne skupine ali pa je za nastop celo pripravila zborček otrok v zboru delujočih pevcev. Vse te glasbene projekte je strokovno uredila in v notno črtovje ujela neumorna zborovodkinja Asta Jakopič.

Menimo, da je delovanje, sobivanje in sodelovanje zborov, kraja in predvsem plodnega sodelovanja z vodjo POŠ Janče Marjano Marn neprecenljiva zvočna zavesa naravnih lepot tega dela Ljubljane.

Matko Zdešar,

predsednik Mešanega pevskega zborov Zora Janče

Kulturni utrip

Mešani pevski zbor Zora Janče

Mešani pevski zbor Zora Janče nosi ime zborovodkinjine mame, partizanke Zore. Sestavljajo ga pevci ožjega in širšega prostora Ljubljane in okolice, pa vse tja do Maribora. Smo različnih starosti in poklicev, nazorov, vendar ob pesmih in medsebojnih stikih enotni. Se tovariško dopolnjujemo, sledimo sporočilom pesmi, da je pesem moč, ki različnosti spaja.

Ta hip zbor šteje 40 pevcev. Nad vse strokovno, poštvalno in brezplačno zbor že sedemnajsto leto vodi zborovodkinja Asta Jakopič. Vsako leto pripravimo pregledni letni koncert v dvorani ČS Sostro. Udeležujemo se vsakoletnega srečanja ljubljanskih pevskih zborov v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani. Spomladi in jeseni, zadnja leta v Izoli, organiziramo nekajdnevne študijske vaje. V zadnjem času so te dejavnosti omejene, nekatere odpovedane zaradi epidemije. Tudi naš jubilejni koncert ob 15-letnici društva je zaradi vladnih ukrepov za zajezitev širjenja koronavirusa odložen.

Veselimo se vsakoletnih nastopov ob spominski slovesnosti na Jančah. Tudi nastopov ob dnevu žena v Podružnični šoli Janče ter tradicionalnih nastopov v domači četrtini skupnosti. Pričujoča slika je z nastopa ob dnevu upora proti okupatorju v Centru kulture Zalog.

Veliko izkušenj in znanja ter imenitnih nastopov, tudi v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma, Slovenski filharmoniji in Španskih borcih, smo pridobili s sodelovanjem s pihalnimi orkestri Litostroj, Vevče, Litija in Godbo ljubljanskih veteranov.

Jurij Černič

Naši kraji na vzhodni strani Ljubljane so pravi neodkriti zaklad tako zaradi svojih naravnih lepot in zanimive zgodovine kot tudi zaradi ljudi, ki so živeli tu in dajali pečat kraju s svojimi življenji in dejanji.

Tudi danes živijo med nami krajanje, sosede, prijatelji, ki na razne načine delujejo v korist naše skupnosti s svojim večinoma prostovoljnim delom in ustvarjanjem.

Danes bom predstavila sokrajana Jurija Černiča, ki se ukvarja z raznolikimi dejavnostmi.

Je mlajši upokojenec, rojen 5. 4. 1952 v Ljubljani, nekoč Bežigradčan, zaradi ljubezni je prišel v Podlipoglav. Je oče dveh otrok in dedek dvema vnukinjama.

Po izobrazbi je novinar in primerjalni komparativist (področje primerjalne književnosti). V študijskih letih je pisal za

Mladino, zaposlen je bil v Avtotehni v marketingu. Je športno aktiven (telovadba, odbojka 5-krat tedensko), študira igranje klavirja in zadnja tri leta poje v Partizanskem pevskega zboru.

Sicer pa se ukvarja tudi s pisanjem. V letu 2020 je 3. program Radia Slovenija – program ARS razpisal natečaj kratkih zgodb. Prispelo je več kot 700 zgodb za razpisane tri nagrade. Zmagal je Jurij Černič s svojo kratko zgodbo z naslovom Vlak ob 6.15. Strokovna žirija je zapisala: "Pretresljiva zgodba, polna toplote in medčloveških odnosov."

Program ARS je organiziral za tri nagrajence sprejem s kulturnim programom. Prvonagrajeno zgodbo so brali trije dramski igralci in na 3. programu neposredno prenašali, na prvem programu pa so predvajali krajši vložek podelitve. Več dni so vsak dan objavljali zgodbo na radiu, natisnili so zloženko in jih ponudili

na vlakih in železniških peronih. Zgodba je objavljena in dostopna v celoti na spletu pod Vlak ob 6.15.

Černičev prvenec je roman BEBO, ki je izšel leta 2012 v založbi Miš z zgodbo o prav posebnem otroku.

Predgovor v knjigi: "To je zgodba o prijateljstvu in ljubezni in moči volje in pozitivne energije. Površnemu bo polna predsodkov. V resnici je povsem brez. Tako naj se tudi bere."

Roman je bil preveden v nemščino in angleščino. Napisal je tudi več pravljic, tri so bile objavljene v oddaji Lahko noč, otroci!, dve pa sta bili izdani v knjižni obliki. Černičeva dela so dostopna tudi v sistemu naših knjižnic.

Avtorju želimo še veliko glasbenega, pisateljskega in športnega udejstvovanja.

Mija Marija Kocjančič

Šola in vrtec

Šola si je obula nedeljske copate in šepetala za zaprtimi vrati

Septembra smo optimistično začeli šolsko leto v prostorih šole. Zavihali smo rokave in se lotili vseh dejavnosti, ki smo si jih zastavili za to leto. Seveda, nismo pozabili tistih dveh mesecev v spomladanskem času, ko je pouk potekal na daljavo. Že takrat smo kar nekaj družinam pomagali z donacijami računalnikov in tablic ter z ureditvijo spletne povezave, da so otroci sploh lahko delali na daljavo. Ko smo se sredi maja vrnili v šolo, smo se takoj začeli temeljito pripravljati tudi na morebitno ponovno šolanje na daljavo. Za delo na daljavo smo se dodatno izobraževali tako učitelji kot učenci. Učitelji so temu tudi prilagodili učne načrte. Že pred pričetkom šolskega leta je bil narejen tudi urnik dela na daljavo za starejše učence. In glej ga zlomka, že po mesecu in pol pouka v šoli, je bila v Sloveniji razglašena epidemija in zaprli so šole. Pa tako dobro nam je šlo. Nismo imeli okužb in do razglasitve epidemije, ki se je pričela 19. oktobra, noben oddelek na naši šoli ni šel v karanteno. Vseeno si je šola morala privoščiti kopel blagodejne tišine.

Potem pa tej »jesenski daljavi« ni bilo videti konca. Nekako smo upali, da se bomo pred iztekom koledarskega leta vrnili v šolo. Saj bi bilo lepo, da bi se skupaj poveselili

ob polnih stojnicah čudovitih prazničnih izdelkov in sladkih dobrot, ki bi jih, če bi bilo vse normalno, pripravili naši šolarji skupaj z učitelji. V začetku šolskega leta smo razmišljali, da bi glede na situacijo, stojnice postavili zunaj. Žal tudi to ni bilo mogoče. Šolske stavbe so samevale, motivacija za pouk na daljavo pa je padala. Šolarji so bili utrujeni, učitelji so poskušali na vse mogoče načine motivirati za delo na daljavo. Starši so se trudili po svojih najboljših močeh pomagati otrokom. Težko je bilo pri mlajših učencih, ker so pri šolskem delu ves čas potrebovali pomoč staršev. Starejši učenci so se naveličali dela za ekrani. Hrepeneli so po druženju v živo s svojimi vrstniki in po zvonjenju šolskega zvonca, ki naznanja konec šolske ure in vabi na hodnike, kjer se srečaš s prijatelji in se zaletiš v simpatijo, ki se sramežljivo nasmehne tvoji nerodnosti.

Žal pa so se v družinah pojavljale tudi drugačne stiske. Člani šolskega sklada so se v mesecu decembru skrbno lotili zbiranja hrane, obleke in obutve ter seveda igračk in priborškov za otroke. Tako smo pomagali tistim najšibkejšim družinam, ki so to pomoč tudi potrebovali. Nekaterim smo pomagali tudi s finančnimi donacijami. Brez vseh teh donacij in tudi

številnih pogovorov, ki so jih ti starši zares potrebovali, bi jim bilo lahko še veliko težje. Vsem, ki so tako polepšali novoletni čas teh družin, gre iskrena hvala.

Ob novem letu smo si poleg zdravja in sreče zaželeli, da se vsi vrnemo v šolske klopi. Na to smo morali čakati vse do sredine meseca februarja.

Šolanje na daljavo je vsekakor trajalo predolgo. Vendar smo uspeli, šolarji, učitelji in starši. Medsebojno spoštovanje in zaupanje nam je vlivalo moč tudi takrat, ko ni bilo videti konca. Zato hvala vsem in vsakemu posebej za prizadevanja in trud, da smo v tem šolskem letu skupaj zmogli štiri mesece šolanja na daljavo.

Sedaj počasi že stremimo proti poletnim počitnicam. Vsem želimo, da bi bile brezskrbne, zdrave, polne lepih doživetij, naj bodo neskončno dolge in naj jih obliva brezdelje vse do tistega septembrskega dne, ko bo šola spet odprla svoja vrata spočita, na novo umita in radoživa.

Mojca Pajnič Kirn,
ravnateljica OŠ Sostro

Šolanje na daljavo

Šolanje na daljavo mi je bilo na trenutke všeč, saj sem si lahko sama razporedila, kdaj bom opravila šolsko delo in kdaj bom imela čas zase. A vendar sem bila občasno tudi osamljena in sem pogrešala svoje prijatelje. Zato sem precej vesela, da smo se vrnili nazaj v šolske klopi.

Erin Bregar Sabolič, 9. a

Moja šola na daljavo

Moja šola na daljavo je bila zelo razgibana. Večino časa sem preživel pred računalnikom, drugače pa sem tudi veliko hodil ven na sprehode. Ko smo bili doma, sem večkrat tudi skuhal kosilo in si tako širil svoje kuharsko znanje. Čas sem preživel tudi s prijatelji, seveda prek videoklica in se udeleževal rokometnih treningov po ZOOM-u. Imeti šolo na daljavo je bil izziv zame, saj sem potreboval kar nekaj časa, da sem se privadil takemu življenju. Ko pa sem se navadil tega načina življenja, pa smo se že vrnili v šolo, kar je po mojem mnenju bolje za 15-letnike.

Peter Puškarič, 9. c

Najmlajši in šolanje na daljavo

Šola na daljavo mi je bila všeč zato, ker sem delal doma. Ni mi bilo všeč, ker se nisem mogel igrati s prijatelji.

Ni mi bilo všeč, ker je bil zelo slab internet, rad hodim v ta pravo šolo.

Lahko se dlje časa spala, nisem imela rada šole za računalnikom, ker mi je v šoli lažje. Ni mi bilo všeč, ker se nisem mogla igrati s prijateljicami.

Všeč mi je bilo, da sem se lahko doma družila z mamico.

Všeč mi je bilo, ker sem lahko poigral kakšno igrico več. Ni mi bilo všeč, ker smo bili toliko časa doma in mi je postalo dolgčas.

Všeč mi je bilo, da ko sem se zbudil, se mi ni bilo treba obleči, sem bil lahko do večera v pižami. Ni mi bilo všeč, ker sem pogrešal učiteljice.

Všeč mi je bilo, ker sem se lahko doma poigrala z mucki, pogrešala sem pa svoje prijateljice.

Všeč mi je bilo, da mi je oči kaj narisal, jaz sem pa pobarval.

Všeč mi je bilo, da sem se lahko malo spočil od šole doma.

Ko sem končal šolanje, sem se z mami igral šah.

Učenci in učenke 1. b OŠ Sostro

Vrtec v objemu narave

Na stičišču Ljubljanske kotline in Dolenjske je leta 2006 svoja vrata najmlajšim odprl vrtec Pedenjped, enota Lipoglav. Visoko hribovje, neokrnjena narava, mir in svež zrak so prepoznavni znak našega okolja. Lega vrtca nam ponuja čudovito učilnico v naravi, ki jo s pridom izkoriščamo. Vrtec obdajajo gozdovi in travniki, ki so nam vedno na voljo za pridobivanje najrazličnejših izkušenj.

Četrtega oktobra 2006, ob odprtju, je vrtec obiskovalo le osem otrok, starih od ena do šest let. Zanje sta skrbeli dve vzgojiteljici. Dober glas se je razširil in tako smo vsako leto vpisali več otrok. V nekaj letih je bilo zaradi povečanega zanimanja za vpis v vrtec iz prvotno predvidenih dveh oddelkov treba odpreti še enega. Danes vrtec obiskuje 41 otrok, za katere skrbi sedem strokovnih delavk. Prostori vrtca in šole so v zgradbi stare podružnične šole, ki je bila leta 2006 v celoti prenovljena. Otroci imajo za igro in dejavnosti na voljo travnato igrišče, obogateno z igrali.

Mali Lipoglav je manjša vas in predstavlja stičišče okoliških vasi. Vrtec je močno povezan s krajem in z nekaterimi lokalnimi društvi. PGD Lipoglav je bilo prvo društvo, s katerim smo se povezali. Že oktobra 2007 smo skupaj s šolarji v sodelovanju z gasilci izvedli prvo vajo umika pred požarom. Z željo, da bo vedno samo vaja, jo izvajamo vsako leto v tednu požarne varnosti. Prostovoljni gasilci nas vedno presenetijo in nam vzbudijo zanimanje s predstavitvijo svojega poslanstva.

Zelo bogato je naše sodelovanje z Društvom podeželja Lipoglav. Ob pomoči njihovih članov smo v preteklih letih izvedli vrsto zanimivih delavnic. Šivali smo, pletli, slikali na prava slikarska platna ter spoznavali osnove hip-hopa in beatboxinga. Lahko smo opazovali, kako lahko iz kosa odpadnega, zavrženega železa nastane prava umetnina. Učimo in zavedamo se, da različnost ni nekaj, kar ljudi razdvaja, temveč nas lahko pestrost ter mavrica različnih darov, talentov in interesov še kako bogatita in povezuje.

Društvo podeželja Lipoglav vsako leto organizira že tradicionalni pohod pod Pugledom. Pohoda se udeleži lepo število družin otrok iz vrtca in strokovnih delavk. Enota Pedenjškrat se predstavi z razstavo otroških likovnih izdelkov ali s fotografijami, s katerimi prikažemo utrip vrtca. Veseli nas dejstvo, da se pohoda pod Pugledom vsako leto udeležuje

vse več družin tudi iz drugih enot vrtca Pedenjped.

V veliko veselje nam je, da je naša soseda zeliščarica Mihaela Grum, ki nas vedno znova opremlja s svojim znanjem in izkušnjami. Prek raznolikih dejavnosti, ki potekajo na prostem, spoznavamo, da so zelišča pomemben del narave, ki ga je treba ohranjati in zanj skrbeti. Ob Mihaelini pomoči smo najprej spoznali zelišča in njihovo uporabo v kulinariki. Znanje smo nadgradili in začeli raziskovati zdravilna zelišča in na vrtčevski gredici vzgojili tudi sami nekaj zelišč, iz katerih smo se naučili pripraviti različne zdravilne pripravke, in spoznali njihovo uporabo.

Med spoznavanjem zelišč smo se naučili, da se čebelam lahko zahvalimo za izjemno biotsko raznovrstnost rastlin v naši okolici. Da bi bolje razumeli vlogo čebel, smo pred kratkim Pedenjškrati skupaj s

čebelarstvom Novak iz Zgornje Slivnice izvedli praktično in poučno delavnico o življenju čebel, spoznali njihovo delo in organiziranost v panju, spoznali delo in opremo čebelarja ter pokušali različne čebelje izdelke.

Pomembna sta nam medgeneracijsko sodelovanje in povezovanje. Sobivanje s starejšimi se nam zdi izrednega pomena in druženja s starejšimi se otroci vedno razveselijo. Starejši ljudje iz okolja, s katerimi se srečujemo, ter babice in dedki, s katerimi včasih potelovadimo ali jih povabimo na čajanko, nam na svojevtrsten način podajajo že skoraj izgubljene modrosti. Ob pripovedovanju zgodb iz njihovega otroštva nam vlivajo veselje do dela in druženja z njimi.

Želimo biti odprti do drugih ljudi, se med seboj sprejemati v vsej različnosti. Medsebojno se brusimo in spodbujamo, zaznavamo potrebe drugih. Empatija je sposobnost, ki jo želimo razvijati pri naših otrocih. Večkrat letno imamo možnost otroke in starše povabiti k sodelovanju pri različnih humanitarnih akcijah, na katere se družine množično odzovejo. Redno organiziramo zbiralne akcije starega papirja, izkupiček od tega pa namenimo v sklad vrta. Ob svetovnem dnevu hrane zbiramo hrano in priboljške za socialno ogrožene družine. V veselje nam je, da lahko z zbranimi priboljški razveselimo družino prav iz naše okolice.

Neposreden stik z okoljem in bogastvo, ki ga ponuja narava, omogoča otroku razvijati občutek za spoštovanje in željo po ohranjanju nečesa lepega – nečesa, kar ni delo človeških rok. Z lastnim zgledom in učenjem otrokom pokažemo, da smo vsi del narave in ne le njeni uporabniki. Vedno znova ugotavljamo, kako zelo pomembno je, da ne izgubimo pristnega stika z naravo, ki nam ponuja veliko dobrin. Lega našega vrta nam omogoča neposreden stik z naravo in nas vabi tudi v gozd. Otroci in vzgojiteljice iz enote Pedenjškrt gozdno igralnico redno obiskujemo vsaj enkrat tedensko. Naravni gozdni

poligon je najboljša vadba, še posebno za najmlajše, saj vsaka veja, kamen ali gozdna podrast predstavlja zanimive gibalne izzive. Naravni material, ki nam je na razpolago, nam brez težav razvname domišljijo, nas bogati z dragocenimi taktilnimi in slušnimi izkušnjami, saj nam gozd ponuja najrazličnejše strukture, zvoke, šume, ki jih zaznamo, če se le osredotočimo in jim prisluhnemo. Otroci bivajo na svežem zraku, zato pozitivne učinke zaznamo na področju zdravja, motoričnih sposobnosti, senzornih zaznavah in opazovanju. Otroci so v gozdni igralnici igrivi, kreativni, željni raziskovanja, krepijo se socialni stiki, medsebojna pomoč, sodelovanje, prijaznost, sočutje in pozornost, zato se v gozd vedno radi vračamo.

V veselje in ponos nam je, da lahko sooblikujemo zgodbo našega kraja. Kljub trenutnim razmeram ostajamo optimistični, z iskrico v očeh in v veselem pričakovanju, ko bomo spet imeli možnost sodelovati, se povezovati, biti drug drugemu v veselje in podporo.

Barbara Štrubelj,
diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok

Krajani v želji po večji požarni varnosti sami zavihali rokave Postavitev hidranta v Besnici

V februarju je bil v Besnici postavljen prvi hidrant. Če je v večini krajev skrb za požarno varnost in opremljenost s hidranti samoumevna, v prvih zaselkih besniške doline doslej ni bilo tako.

Hidranti so običajno del opreme javne vodovodne oskrbe, a te v Besnici ni. Še več, v letu 2021 se zdi, da je javni vodovod v vasi oddaljen bolj kot kadar koli doslej. Ker od odločevalcev ni nikakršnih znakov, na podlagi katerih bi bilo mogoče graditi optimizem, je nekaj krajanov zavihalo rokave in s prispevki uporabnikov vodovoda kupilo in postavilo hidrant. Pobudnik ideje je bil Ivan Zaman. Nekdanji kolesar in dolgoletni aktivni član številnih godb ter človek neusahljive energije, je bil v minulih letih pogosto udeležen pri t. i. udarniških akcijah. Na podeželju je bila tudi v preteklosti večina zadev, ki so predstavljale napredek, odvisna od volje, želje in iznajdljivosti tam živečih ljudi. Ob Ivanu Zamanu je dobremu namenu

in plemeniti ideji svoje roke »posodilo« še nekaj ljudi dobre volje. Ob cesti proti Vnajarjam (katere obnova je bila zaradi dotrajanosti, pogrezanja in ponekod povsem neprehodne drenaže obljubljena že v letu 2019) je prostor našel hidrant, priključen na vodovodno omrežje, ki sicer napaja del vasi. Polepšalo se je tudi okolico, saj je bila v ovinku, kjer sta pred tem rasla grmovje in robida, zgrajena kamnita zložba, prek katere se v obstoječi vodotok steka voda, ki izvira na pašnikih

v zaledju. Porodila se je še zamisel, da bi na tej lokaciji postavili klop, saj ta izraža gostoljubje. Ob prijetnem sodelovanju, druženju in spoznanju, da je z lastno iniciativo domače življenjsko okolje možno spreminjati na bolje, ob koncu izvedenih del ostaja upanje, da se bo z dobrimi nameni in še številnejšo zasedbo čim prej spet zavihalo rokave. Idej in priložnosti za izboljšave ne bo zmanjkalo.

Martina Novak

V dolini Besnice

Dodatna javna razsvetljava v Besnici

Krajani Besnice so v letu 2019 na Četrtno skupnost Sostro naslovili nekaj prošenj, vezanih na potrebne investicije, med katerimi so bile tudi dodatne svetilke javne razsvetljave. Prošnja je bila uslišana letos ob veliki noči, ko so v vasi zasvetile štiri nove svetilke. Te so postavili marljivi delavci Javne razsvetljave, d. d., ki je že dolga leta koncesionar Mestne občine Ljubljana. Podjetje, ki ima sedež v Zadvoru, je koncesionar tudi v številnih drugih slovenskih mestih, zaradi raznovrstnih referenc pa je njegovo znanje zaželeno tudi v tujini. Če izkušnje strokovnjakov s področja zunanje razsvetljave govorijo, da prebivalci v večjih naseljih zaradi domnevnega svetlobnega onesnaževanja večkrat zahtevajo zastiranje svetilk ali celo njihove prestativte, pa je zgodba na vasi povsem drugačna. Svetloba je sinonim za življenje in javna razsvetljava na podeželju zares pomeni dodano vrednost. Tako je tudi v Besnici. Kraj je z novimi svetilkami lepši, varnejši in prijetnejši za bivanje. Iskrena hvala vsem, ki ste kakor koli pripomogli k dodatni razsvetljavi v kraju.

Martina Novak

Tudi v hribih se dogaja

Vaška učna točka – Medgeneracijski dom

Medgeneracijsko sodelovanje je stoletja veljalo za nekaj samoumevnega. Posameznik se je z njim srečeval pretežno znotraj družin in osebnih stikov, pomenilo pa je nepogrešljiv neformalni in priložnostni način prenašanja znanj, veščin, kompetenc, norm in vrednot med generacijami. Danes je povsem drugače. Sodelovanje med generacijami ne poteka več le spontano, ampak so zanj potrebne tudi spodbude na širši, družbeni ravni. Te spodbude smo začeli realizirati v VAŠKI UČNI TOČKI, kjer različni akterji s svojimi dejavnostmi sodelujejo pri prenosu znanj med različnimi generacijami. Poleg Podružnične šole Janče to poslanstvo opravlja tudi Turistično društvo Besnica - Janče, ki je med drugim izpeljalo ogromno število turističnih in širše zasnovanih projektov, od mednarodnih sodelovanj s Češko in Hrvaško, soorganizator festivala Turizmu pomaga lastna glava, do organiziranja tradicionalnih Jagodnih in Kostanjevih nedelj.

Lani se je društvo skupaj s partnerjem Glasbeno šolo Bučar prijaviло na Javni poziv Lokalne akcijske skupine Sožitje med mestom in podeželjem za sofinanciranje iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja s projektom VAŠKA UČNA TOČKA – MEDGENERACIJSKI DOM, ki ga je izbral Upravni odbor LAS SMP in bil dokončno potrjen na Agenciji za kmetijske trge in razvoj podeželja. Zaradi razglašene epidemije v oktobru 2020 je bil termin izvajanja dejavnosti prestavljen v leti 2021 in 2022.

Operacija je sofinancirana v okviru podukrepa Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, na območju LAS Sožitje med mestom in podeželjem iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. V sklopu imenovanega projekta so različnim generacijam, predvsem pa otrokom in starostnikom ponujene brezplačne redne mesečne priložnosti

za izmenjavo izkušenj ter znanj, za medsebojno učenje in druženje. Še posebna pozornost je namenjena starejšim, kajti v njih se skriva polno znanja in veščin, ki so jih pridobili v svojem življenju. Življenje na podeželju je bilo ne dolgo tega še kako drugačno, vsak izmed članov družine je opravljal svoje delo in s tem pridobil marsikaj, kar je bilo v takratnih časih samoumevno. Za današnji čas so vsa njihova znanja, spretnosti in veščine dragocen delček preteklosti, ki jo lahko prenesejo na srednjo in mlajšo generacijo in nasprotno v skupnih druženjih, ki prispevajo k dejavnemu in zdravemu preživljanju dragocenega prostega časa. Medgeneracijske kreativne delavnice zajemajo tradicionalna znanja (sprehod ob zeliščni gredi in po sadovnjaku, rože iz papirja, slovenski šopek, Janška butara), kulinariko domačega kraja, kulturno dediščino (jagoda kot spominek), zeliščarstvo, plesne urice in praznične decembrske dejavnosti, katerih nosilec je

Turistično društvo Besnica - Janče. Brez glasbe in pesmi tudi pri tem projektu ne gre, saj človeka spremljata vse življenje, zato tudi glasbene delavnice, ki temeljijo na veselju do petja, muziciranju, gibanju ter širijo vedenje o glasbilih in splošno glasbeno obzorje. Otroci in odrasli skupaj odkrivajo glasbeni svet, ustvarjajo, krepijo medsebojne vezi in zaupanje pod mentorstvom Glasbene šole Bučar. Projekt omogoča razvoj socialnega kapitala, zagotavlja dostop do prenosa znanj med različnimi udeleženci in

generacijami ter pridobitev novih spretnosti in veščin. Ohranja in obnavlja tradicionalna znanja in kulturno dediščino, hkrati omogoča dvig zavesti o pomenu dediščine za prihodnost podeželja in širšega družbenega okolja. Je dolgoročen, široko dostopen projekt z namenom uresničevanja ciljev in potreb lokalnega podeželja in bo znatno izboljšal kakovost življenja na podeželju. Prispeval bo k boljšim funkcionalnim, socialnim in delovnim spretnostim ljudi iz ciljne skupine. Omogočil bo razvoj njihovih

kompetenc in potencialov. Služil bo soustvarjanju in povezovanju socialnega kapitala podeželja. Torej prijazno vabljeni, da se pridružite dejavnostim, ki potekajo v VAŠKI UČNI TOČKI, prispevajte svoja znanja, pridobite nove izkušnje, spretnosti in znanja, sodelujte pri spletnju medgeneracijskih vezi in prijetnega razpoloženja.

Marjanca Marn,
vodja Podružnične šole Janče

Pitna voda za razvoj Janč

Na območju naselij Gabrje, Janče in Tuji Grm je namreč do zdaj potekala vodooskrba prek vaških vodovodov, ki so se napajali iz vrtine severno od Janč, voda pa je vsebovala prevelike vsebnosti mangana in železa, zato so se iskale nove možnosti za rešitev nastalega položaja. Poleg tega obstoječi sistem že dolgo ni zagotavljal zadostne preskrbe z vodo, zato jo je bilo treba stalno dovažati, za kar je skrbelo Prostovoljno gasilsko društvo Prežganje.

Po več desetletjih prizadevanj posameznih krajanov ter slišanju Mestne občine Ljubljana je aprila 2021 na Janče končno začela teči kakovostna pitna voda, kar je rezultat izvedbe projekta Povezovalni vod Volavljje–Janče, katerega nosilec in investitor je Mestna občina Ljubljana, ki je zanj pridobila tudi evropska sredstva Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v okviru podukrepa Podpora za izvajanje strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost na območju LAS Sožitje med mestom in podeželjem.

V sklopu projekta je bil izgrajen povezovalni vodovod v dolžini 2547 m, vgrajen črpalni agregat za črpanje vode v vodohran Volavljje in pri vodohranu Janče je bilo treba zaradi dograditve dotoka iz smeri vodohrana Volavljje v gabaritih objekta povečati vstopni jašek na vhodni strani objekta, na vhodnem podestu dozidati prostor za dezinfekcijo. Hkrati se je obnovil še del vodovoda na relaciji Janče–Gabrje, pri šoli Janče pa postavil nadzemni hidrant za namen hitre uporabe vode v primeru požarov. Precejšen del trase vodovoda je potekal ob lokalni cesti, zato je bilo treba te odseke na novo asfaltirati. Tako smo pri šoli Janče po asfaltiranju ceste dobili še nove talne označbe, med njimi tudi prvi prehod za pešce.

Izvedena naložba je prinesla nemoteno preskrbo s pitno vodo kot eno ključnih naravnih dobrin, ki tako prispeva tudi k odpravi razlik med mestom in podeželjem in omogoča razvoj javne infrastrukture, kar je v širšem interesu vseh prebivalcev ter

prispeva k decentralizaciji dostopnosti do osnovnih storitev na podeželju.

Zahvala za uspešno izvedbo projekta gre Mestni občini Ljubljana, vsem njenim strokovnim sodelavcem (mestni družini), ki so pripomogli k uspešni izvedbi projekta.

Hvala tudi posameznim krajanom, ki so desetletja skrbeli za vaše vodovode ter si ves čas prizadevali za izboljšanje oskrbe s pitno vodo na našem območju.

Marjanca Marn

Šolski EKO sadovnjak pri podružnični šoli Janče

Pred dvajsetimi leti so bili med otroki, ki so prihajali na podružnično šolo Janče in pozneje nadaljevali šolanje na centralni šoli v Sostrem, tudi otroci mladih gospodarjev, ki so se preusmerili v naravi prijazno pridelavo in predelavo sadja. Preusmeritve teh kmetij so temeljile na globalnem preusmerjanju načinov pridelave, promocije, trženja in prodaje pridelkov in izdelkov v okviru Sadne ceste med Javorom in Jančami. Takšen kmetijsko-pridelovalni-turistični koncept razvojne vizije območja je zahteval ustvarjalne in široko izobražene gospodarje kmetij. Za doseg tega cilja pa je potrebno že zgodnje ter stalno načrtno

usmerjanje prihajajočih generacij. Ravno na našem območju je bilo takrat veliko otrok s preusmerjenih kmetij, dodatno je bil izražen ustvarjalni in delovni interes šole, staršev, vodstva šole Sostro, takratni Oddelek za gospodarske dejavnosti, turizem in kmetijstvo pri Mestni občini Ljubljana je finančno pomagal, zato smo sprejeli odločitev o zasaditvi vzorčnega sadovnjaka na obstoječem šolskem vrtu in na brežinah okoli šole.

Idejno-izvedbeni načrt smo začeli uresničevati leta 2001. Starši, učenci, učiteljici in kmetijski svetovalec, g. Franc Kotar smo eno izmed novembrskih sobot

poprijeli za delo in pripravili teren za zasaditev, postavili žičnato ograjo, ki varuje sadno drevje pred divjadjo, ter obrezali dve starejši drevesi. Kljub precejšnjemu mrazu so očetje pridno kopali jame, mamice so pripravljale zaščitne mreže za drevesa. Učenci so sprva napeto opazovali dogajanje, pozneje pa so pod vodstvom g. Kotarja posadili prva drevesca. Takrat smo skupaj posadili 112 primerkov. Med njimi jablane, hruške, češnje, slive, breskve, nektarino, marelico, višnjo, oreh, lešnik, kutino, skorš, nešplo, grmičke črnega in rdečega ribeza. Ob glavni cesti, ki vodi mimo šole, smo zasadili češnjev drevored

in s tem prispevali še k urejenosti okolice šole, saj nas in tudi obiskovalce še danes spomladi razveseljuje z belo snežnim cvetenjem, zgodaj poleti z zreli sadeži ter jeseni s pisano obarvanimi listi. S postavitvijo nasada smo sprejeli zelo odgovorno nalogo in tako že dve desetletji z učenci vzorno skrbimo za nasad. Vsak letni čas prinese sadnemu drevju in grmičkom drugačno podobo, vsak mesec opravljamo različna dela, vsak teden opazimo kaj novega in se marsikaj naučimo. Najmanj enkrat letno organiziramo skupno delovno akcijo s starši ali člani sadne ceste, da skupaj opravimo zahtevnejša dela, kot so čiščenje, obrezovanje, postavljanje in pritrjevanje opor. Delo vedno zaključimo s skupnim druženjem, otroci pa z igranjem na šolskem igrišču.

Decembra 2010 smo se kot šola priključili projektu MREŽE ŠOLSkih EKOVrTOV v organizaciji Inštituta za trajnostni razvoj z namenom prenosa dolgoletnih izkušenj na druge in hkrati naučiti se česa novega. Tako smo že na prvem dnevu šolskih ekovrtov, ki je potekal septembra 2011 na OŠ Miška Kranjca v Ljubljani, predstavili delo in izkušnje z ekosadovnjakom, ki se ga je udeležilo več kot 80 učiteljev iz vse Slovenije.

Sedmega marca 2013 je Inštitut za trajnostni razvoj skupaj z ministrom za kmetijstvo in okolje, g. Francem Bogovičem in ambasadorko programa go. Manco Košir prvič javno podelil ZNAK »ŠOLSki EKOVRT« (častna listina in izjava) 22 najbolj prizadevnim vrtcem, osnovnim in srednjim šolam, ki so v zadnjih dveh letih, od kar program poteka, ustvarili številne ekogredice in ekosadovnjake ter pri tem sledili merilom ekološkega kmetovanja in varovanja narave. Prejemnica znaka je bila tudi Podružnična šola Janče za vzorno urejen in odlično oskrbovan šolski sadovnjak, ki je sestavni del šolskega prostora že več kot desetletje.

Še samozavestneje smo nadaljevali skrbno delo v sadovnjaku, se posvečali drevesom in grmičkom, postavili še nasad malin in jagod. Teh res ne sme manjkati, saj smo doma v deželi jagod. Učenci od nekdaj z veseljem opravljajo različna dela v sadovnjaku in se veselijo plodov. Ti zelo hitro pristanejo v njihovih želodčkih. Ko je letina obilna in vsega ne moremo pojesti svežega, pripravljamo marmelade, sokove in sladice. Posebno drevo v našem nasadu je kutina, ki obrodi prav vsako leto. Vsakemu mimoidočemu ponuja zanimiv pogled vse od spomladi, ko razveseljuje z nežnimi, velikimi cvetovi, do jeseni, ko občudujemo velike plodove, ki dobivajo zlatorumeno

barvo. Z učenci iz njih skuhamo marmelado in se z njo sladkamo.

Šola Janče je leta 2015 postala ena izmed glasnikov boljše hrane za izjemen prispevek pri pridelavi lastne hrane v šolskem ekosadovnjaku. Projekt zbiranja glasnikov boljše hrane je vodil Zavod Viva, ki ga je sofinanciralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

V tem letu smo se priključili projektu »EAThink2015 – Jej lokalno, misli globalno!«, ki je bil namenjen osnovnim in srednjim šolam iz 12 evropskih in dveh afriških držav. Sofinancirala ga je Evropska unija. Cilj je bil okrepiti kritično razumevanje in delovanje mladih in učiteljev glede globalnih izzivov, s posebnim poudarkom na prehranski varnosti, neodvisnosti ter trajnostnih sistemih in malih kmetijah. Ponujena nam je bila možnost nadgradnje obstoječega šolskega ekosadovnjaka (program Šolski ekovrtovi) z novo vsebino, ki se navezuje na globalno učenje.

Vsebinsko in praktično smo se poglobili v globalno učno enoto o semenih, spoznali osnovne pojme in trgovino s semeni. Poleg tega smo izdelali še visoko gredo po načelih permakulture. Vsa potrebna dela (označitev terena in izbira oblike grede, odkopavanje travnega dela zemlje, kopanje zemlje v globino, priprava vej in vejic ter listja) smo si razdelili in jih izvedli po skupinicah ali parih. Nekatera dela so bila lažja, druga malo težja, a uspelo nam je, ker smo se povezali vsi, ki delamo in živimo v janški hiši učenosti. Učenci, učiteljici, kuharica in hišnik smo iz naravnih materialov, ki smo jih našli v okolici šole, ustvarili dvignjeno gredo v obliki kostanjevega lista. Danes na njej kraljujejo zelišča.

V letu 2018 smo sodelovali v projektu Kompostiranje gre v šolo, ki ga je vodil Inštitut za trajnostni razvoj s ciljem povečati delež lastnega kompostiranja odpadkov v šolah, vrtcih in v gospodinjstvih ter širiti znanje o pravilnem kompostiranju. Do zdaj smo v našem šolskem ekosadovnjaku kompostirali odpadke iz sadovnjaka in gredic, v tem letu smo v okviru projekta naredili načrt kompostiranja organskih odpadkov, ki jih pridelamo v šoli in vrtcu. V ta namen smo skupaj z vrtcem in starši postavili dodaten kompostnik in ga napolnili tudi z organskimi odpadki, ki smejo na kompost. Tako smo si pridobili znak Mojster kompostiranja, ki ga podeljuje Inštitut za trajnostni razvoj ustanovam, ki so pridobile znanje iz kompostiranja in so sodelovale v projektu Kompost gre v šolo. Leto 2019 in projekt Podružničariji gremo naprej sta v našo učilnico v naravi prinesla

precej pomembnih novosti za naš ekosadovnjak: vrtno uto za shranjevanje orodja, otroške škornje, rokavice, orodja, druge vrtno pripomočke, vrtno sedežno garnituro, kjer pred odhodom v sadovnjak naredimo načrt dela, kompostnik, nove sadike, s katerimi smo ga obnovili. V tem letu smo četrtič prejeli znak ŠOLSki EKOVRT na podlagi dosežkov in nadgradnje pri oblikovanju, razvoju in delovanju šolskega ekosadovnjaka ter ekovrta, ki temeljijo na upoštevanju temeljnih načel šolskega ekovrtnarjenja.

Izkušnje sodelujočih učencev in tistih, ki bodo še prišli za njimi, so zagotovo edinstvene, saj jim omogočajo celostne izkušnje prek neposrednega stika in dela z naravo. V nasadu lahko z opazovanjem spremljajo življenje drevesa skozi vse letne čase, spoznavajo sadne vrste, postopek razmnoževanja sadnih rastlin in njihove prebivalce. Pa ne samo to. Pravzaprav skozi vse leto skrbijo za drevesa in prek izkušnješkega učenja pridobivajo znanje o tem, kaj potrebuje rastlina za življenje. Ko jim drevesa vsako jesen s plodovi poplačajo za njihov trud, se naučijo še pravilnega načina obiranja sadja in predelovalne postopke za pripravo marmelad, sokov, kompotov, suhega sadja. Učencem je najljubše odtrgati sadež z drevesa in ga pojesti, kar je tudi zdravo, saj ima višjo hranilno vrednost, vsebuje več vitaminov in pomeni manjšo obremenitev za okolje. Šolski ekosadovnjak je torej učilnica v naravi, kjer poteka učenje za življenje, za trajnostni razvoj in lokalno samooskrbo. S postavitvijo in skrbjo za šolski sadovnjak smo dosegli, da sta otrok in narava zopet postala prijatelja, da jo otrok doživlja z vsemi svojimi čutili, saj mu le tisto, kar sam ali z našo pomočjo spozna, priraste k srcu.

Marjanca Marn,
Vodja Podružnične šole Janče
in mentorica ekosadovnjaka

Ko se skupnost poveže v harmonijo tisočih piščali!

Nove orgle v sostrski cerkvi – kako bežeči trenutek povezati v večnost?

Človek hlata za smislom

Živimo v svetu, ki nam na vsakem koraku zastavlja vprašanja o smislu življenja. Narava, odnosi, bližnji ... Vse nam – zdaj šepeta, zdaj kriči – besede, na koncu katerih je enkrat klicaj, drugič vprašaj. Vse mine. Vse je prah. Le kaj lahko rešimo v večnost? Ljubeč odnos z bližnjim, lepoto, ki jo doživimo ob nečem, kar nas gane v naši globini.

Stvari, ki povezujejo

Našteto govori o presežnem, kakršna je tudi glasba, in o kraljici glasbil, orglah, ki so kot inštrument namenjene več generacijam in ne le bežečemu trenutku dneva. Orgle trenutek povezujejo z večnostjo, saj so inštrument, ki ga bodo poslušale mnoge generacije, ki jim bomo zapustili tudi zgled sodelovanja. To na čudovit način upodablja orgle s tisočnico različnih piščali, ki se na koncu zlijejo v mogočen zvok harmonije. Simbolično bomo zanamcem pustili zgled sodelovanja širše skupnosti, saj naložba presega župnijo, čemur je delno namenjen tudi ta zapis. V njem skušamo nagovoriti vse, da pomagata pri nakupu inštrumenta, ki bo v ponos celotnemu kraju.

Orgle in piranska cerkev

Ob tem mi je prišla na misel anekdota, ki jo je opisal piranski župnik, tudi znan in odličan fotograf. Ker erozija zelo načenna klif, na katerem stoji cerkev svetega Jurija, so za finančno pomoč zaprosili občino, ki pa ni kazala večjega posluha. Župnik je izbral nekaj znamenitih slik mesta, s pomočjo računalnika izbrisal cerkev ter se napotil k županu in ga vprašal, ali prepozna znamenito slovensko obmorsko mesto. Uganili ste ... Ni ga prepoznal!

Stvari, ki povezujejo, ne ločujejo

Seveda primerjava ni najboljša, izbral sem jo zaradi poante. Vsak kraj ima značilnosti, po katerih je prepoznan, in cerkev v Sostrem to gotovo je. Z lepimi orglami bo še toliko bolj! Pri tem ni toliko pomembno, ali je kdo veren ali ne, ali hodi k maši ali pa ob nedeljah ostaja doma. Gre za občutek pripadnosti in simbole, ki nas pri tem povezujejo. Tako kot nismo vsi športniki ali

gasilci, ali lovci, pa vendar radi podpiramo dejavnosti, ki nas družijo. V imenu odbora za orgle, v imenu vseh generacij, ki jih bodo božali zvoki kraljice glasbil, se zahvaljujem vsem dozdajšnjim darovalcem in nagovarjam vse, da se jim pridružite! S svojim prispevkom lahko sodelujete pri ustvarjanju tega mostu med »zdaj« in »vedno«. Naj inštrument, ki bo številne rodove povezoval s harmonijo tisočih piščali in stotinami metrov vezi, spletnih od prstov umetnika do registrov inštrumenta, poveže vse, ki boste dodali svoj delež k duši inštrumenta, ki ob vsakem zvoku dobesedno diha in povezuje tukaj in zdaj z nekoč in nekje.

Stare orgle so izpolnile svoje poslanstvo

Še nekaj besed o sedanjih orglah, ki so jih po sicer častitljivih sto letih bolj načeli črvi kot čas. Trenutno sicer še »igrajo«, ampak res zgolj za silo. Njihova obnova bi pomenila menjavo tako velikega dela inštrumenta, da je po vseh kriterijih nesmiselna, saj sam inštrument praktično nima nikakršne umetniške ali zgodovinske vrednosti. Gre pač za tako imenovano »masovno izdelavo«. Ker je črv tudi v leseni konstrukciji kora, bo pred postavitvijo novih orgel potrebna tudi njegova obnova. Zdajšnje orgle v sostrski cerkvi so iz delavnice bratov Zupan, ki je bila ena najpomembnejših orgelskih delavnic pri nas na prelomu stoletja. Ustanovil jo je Ignacij Zupan, nadaljevala pa sta jo sinova Ivan in Ignacij ml.. Pod imenom Zupan je bilo skupaj izdelanih 127 orgel na Slovenskem, veliko pa tudi na Hrvaškem. Žal so bila glasbila iz zadnjega obdobja

delavnice Zupan delana iz slabšega lesa, kar je pogosto krivec za vnos lesnega črva v cerkve, tudi našo.

Plastična umetnost?

Ob koncu še odlomek pogovora z izjemnim organistom in profesorjem za orgle na dunajski Univerzi za glasbo Petrom Planyavskim. O dilemi med elektronskim inštrumentom in pravimi, mehanskimi orglami, je povedal: »Elektronske orgle so nekakšna lahka rešitev, ampak tako kot dami ne poklonite plastičnih rož, tudi v tem primeru to ni pravi način reševanja problema. Ne gre za vprašanje, kaj je boljše in kaj slabše, gre za vprašanje, ali je resnično, ali je ponarejeno? Če nadaljujem primerjavo; plastične ali prave rože, železen ali zlat prstan, pravi zvonovi ali zvočniki v zvoniku ... Klasične orgle so resnične, ostalo pa ni resnično.«

Odbor za orgle (župnik Aleš Tomašević, Boštjan Šubelj, Matjaž Feguš, Silva Matos, Marjan Oven in Tadej Sadar) se je na podlagi prejetih ponudb in po posvetu z vrhunskimi organisti odločil za orgle delavnice Močnik. Gre za srednje velik inštrument, zvokovno dovolj bogat, da bo napolnil prostor, in višjega kakovostnega razreda. Skratka inštrument, na katerega bomo mi in generacije zanamcev lahko ponosni.

Če ste pripravljene pomagati pri nakupu orgel za sostrsko cerkev, lahko svoj prispevek nakažete na TRR SI56 1914 0501 3796 562, sklic 2019 ali pa denar prinesete v župnijsko pisarno. HVALA.

Tadej Sadar

Športnik z vasi

Anej Hribar - judoist

»Vedno je vedel, kaj je prav in kaj ne ... Njegova vztrajnost pa je vredna občudovanja,« tako bi na kratko opisala Aneja. Že v prvem razredu je domov prinesel izpolnjeno prijavnico za vpis v judo, si zapisal cilje in jim sledi še danes. Na začetku njegova pot v judo ni obrodila vidnih rezultatov, vendar je fant vztrajal in iz leta v leto dodajal nove zmage, ki so vodile do državnih odličij in vse naprej do evropskih uvrstitev. Danes se lahko pohvali.

Anej, kako si vedel, da je judo tisto prave zate? Bi se danes odločil za kak drug šport?

Navdušil me je moj prvi trener Mitja Lakner na OŠ Sostro v prvem razredu in od takrat je to moj najljubši šport. Zelo rad igram košarko, ampak ne bi zamenjal.

Koliko treningov imaš na teden? Ti zmanjkuje časa za druge stvari?

Imam o osem do devet treningov na teden, to postaneta prioriteta in rutina. Če bi izpustil trening, bi mi nekaj manjkalo. Časa je vedno dovolj, le organizirati se je treba pravilno. Sem pa zelo vesel, da

me starši podpirajo in vozijo, saj bi na avtobusih drugače preživel vsak dan najmanj pet ur.

Kako uskladiš šolo, treninge, priprave?

Da lahko lažje uskladi vse skupaj, sem se vpisal na Gimnazijo Šiška, športni oddelek, kjer imajo izredne prilagoditve za športnike. Imamo svojega koordinatorskega, ki uskladi datume testov, se dogovori za spraševanja, usklajuje urnike, da imam lahko že zjutraj namesto športne trening in ne zamujam še več snovi. V urnik vstavi tudi vse priprave in tekmovanje. Je na zvezi z mojimi trenerji iz judoističnega kluba Bežigrad.

Kako ti gre šola v koronarnih časih?

Ja, pri meni je bilo veliko bolje, ko sem sedel v šolskih klopeh. Ko sem v šoli, poslušam snov in si jo lažje zapomnim, tako da se pred testom hitro naučim. Pri študiju na daljavo pa je več motečih dejavnikov, misli hitro zaidejo drugam in že nisi več pri stvari. Poleg tega imamo zelo slabe internetne povezave, upam, da bo optika v našo vas Češnjica pohitela.

Kako ti gre pa judo v obdobju koronavirusa?

Letos in lani je bilo zelo malo tekem. Ker pa sem kadetski reprezentant Slovenije, sem se vsaj treningov lahko udeleževal večino časa, le takrat, kadar je pristal kakšen iz skupine v karanteni, smo se morali za nekaj časa priključiti na zoom oz. oddelati individualno po programu doma. Za vsake priprave smo šli na testiranje in jih oddelali v mehurčku.

Katerih uspehov si najbolj vesel na svoji judoistični poti?

Lahko rečem, da vsakega posebej. Poseben čar je, ko osvojiš naslov državnega prvaka. Najbolj vesel pa sem

bil prve medalje za tretje mesto v Varšavi na velikem odprtem turnirju, ker mi je dejansko vtila poguma, da so še velike stvari pred mano.

Tvoj najboljši rezultat do zdaj? Koliko medalj imaš doma?

Najboljši rezultat 10. 10. 2020, kadetski pokal Bielsko-Biala, Poljska – srebrna medalja, 2019 pa dvakratni državni prvak. Doma imam več kot 70 medalj.

Kakšni so občutki, ko stopiš na tatami pred tekmo?

Vedno je prisoten adrenalin, pa tudi živčen si, tako da ne vem, ali se kdaj navadiš.

Kdo financira priprave, treninge ... Sponzorji?

Večina je še vedno na plečih staršev in glede na to, da so stroški tudi do 400 evrov na mesec, sem velikokrat dodal svoje prihranke, da sem lahko šel na vse priprave. Iščem si tudi sponzorje. V avgustu je predvideno kadetsko evropsko prvenstvo, kjer imam zelo visoke cilje.

Kaj ti je pri judu tako priraslo k srcu?

Judo ti zleze pod kožo in ne moraš brez njega. Judo je življenje.

Imaš kakšno punco?

Ja ... Vsega pa ne povem.

Ines Hribar

Milanu Matosu v spomin

Na božični dan se je iztekla zemeljska pot našega sokrajana Milana Matosa. Odšel je na praznik, ko sredi trde zime praznujemo rojstvo Upanja, kar je pomenljivo, saj je bil Milan človek upanja. Vendar ne praznega upanja, ki ga dandanes delijo različni instantni vplivneži, ampak upanja, osnovanega na življenjskih izkušnjah in predanosti delu. Milana sem skozi življenje spoznaval v različnih vlogah – kot gospodarstvenika, sožupljana, podpornika različnih projektov, političnega mentorja in prijatelja.

Njegovo poklicno življenje je bilo posvečeno založbi Mladinska knjiga, v

kateri je deloval štiri desetletja. Ob prihodu na založbo mu je bila zaupana težka naloga, vzpostavitev knjižnega kluba, ki je bil takrat v naših krajih novost. Kljub hudemu začetnemu odporu znotraj založbe, saj so klub številni videli kot interno konkurenco, je na noge postavil knjižni klub Svet knjige. Svet knjige je na vrhuncu svojega delovanja vključeval več kot 160.000 članov in je pomagal Mladinski knjigi, da je prevzela vodilno vlogo na slovenskem trgu založništva. Leta 1992, ko je podjetje doživljalo viharne čase privatizacije in lastninjenja, je prevzel vodenje založbe in jo v dveh desetletjih temeljito preoblikoval. Poslovanje

Mladinske knjige je razširil na področje logistike in maloprodaje ter jo tako naredil močnejšo. Delovanje podjetja je razširil tudi onkraj meja Slovenije, na širšem področju Balkana, saj je Mladinsko knjigo videl kot »žepno« multinacionalko. V času njegovega vodenja so se prihodki

založbe štirikratno povečali, podobno se je povečalo število zaposlenih.

Za svojo vizijo in vodenje podjetja je prejel številne nagrade: Schwentnerjevo nagrado za življenjsko delo, častni znak svobode Republike Slovenije za zasluge pri razvoju slovenskega založništva ter priznanje združenja Manager za življenjsko delo na področju menedžmenta. V času njegovega vodenja je Mladinska knjiga izdala več kot 20.000 različnih naslovov knjig v skupni nakladi več kot 80 milijonov izvodov, ki so našle pot v prav vsak slovenski dom. Svojo poklicno pot je podrobno opisal v knjigi Hiša velikih zgodb, ki je izšla leta 2019 pri založbi Učila.

Pri vodenju založbe je Milan vedno poudarjal, da so ljudje ključni za uspeh vsakega podjetja. Zato je tudi v zasebnem življenju širokosrčno podpiral dobre

projekte na področju vzgoje in umetnosti. Po svojem političnem prepričanju je bil Milan zaveden krščanski demokrat in je bil aktivno vključen v delovanje Demosa ob prvih demokratičnih volitvah ter pri poznejšem osamosvajanju Slovenije. Zato se je vedno s ponosom spominjal nastanka samostojne države, čeprav je prepoznal njene napake in pomanjkljivosti. S prevzemom vodenja Mladinske knjige se je umaknil iz aktivne politike. Po upokojitvi se je spet vključil v politiko, v takrat zunajparlamentarno stranko NSi, krščansko demokratsko stranko. V stranki je bil predsednik Gospodarskega kluba, tri mandate predsednik nadzornega odbora ter eden izmed ključnih piscev gospodarskega programa, ki je pomagal stranki nazaj v parlament. Trdno je verjel v svobodo, socialno tržno gospodarstvo ter subsidiarnost – urejanje zadev na lokalni ravni. Zato mu tudi ni bilo težko vzeti

plakate in jih lepiti po okolici. Z veseljem se spominjam najine plakatne akcije pred zadnjimi evropskimi volitvami, ko mi je pokazal najboljše plakatna mesta v naši četrtni skupnosti.

Hkrati je več kot dve desetletji bil težak boj z rakom. Nikoli ni dopustil, da bi mu bolezen jemala življenjski zanos, kljub številnim napornim terapijam, posegom in dolgim bivanjem v bolnišnicah je ohranil svoj značilen nasmeh in optimizem. V zasebnem življenju je bil mož ženi Silvi in oče štirim otrokom ter dedek dvanajstim vnukom. Ob Milanovem odhodu je v njihovih in naših življenjih nastala praznina, ki jo zapolnjujejo spomini ter tudi številne knjige in zgodbe, ki jih je pomagal spraviti na svet. Nekoč pa, upam, dragi Milan, da se srečamo tam zgoraj.

Jan Bitenc

Janez Končar st. / Kreščev Johan / 1935–2020

V Gabrje sem se preselil pred dobrimi desetimi leti. Mir in odmaknjenost sta prijala moji, »hrupa« vajeni duši, zato kako leto ali dve nisem navezoval stikov. Pa vendar nisem mogel mimo prijaznega človeka, ki je sedel na dvorišču pred svojo hišo in me, čeprav neznanega, pozdravljal. Čez čas sem se začel ustavljal, ko sem prišel mimo, potreboval sem to ali ono informacijo, ki mi je olajšala življenje v novem okolju, nakar so se najina srečanja razvila v spoznavanje kraja in njegove preteklosti ter končala z zapisovanjem njegove zgodbe. Kreščev Johan je v mojih očeh rasel v čilega vaškega starosta, ki mu je spomin segel daleč nazaj, pa tudi v širino in globino. Njegove zgodbe so pritegnile. Tudi ko je že bil precej bolan, sva še vedno lovila urice, preden se je preveč utrudil ali pa je bil čas za zdravila.

Tako sem smel pokukati v njegovo otroštvo. Rodil se je v domači hiši v Gabrju v mrzel februarjski dan leta 1935. Pri porodu je pomagala Mihčeva Mici, ki je bila edina v vasi večča tega posla in je takrat spravila na svet večino gabrskih otrok. Tudi on je, tako kot veliko drugih, odraščal trdno povit v »štruco«, kot so tedaj velevala pravila. Znamenje trdega življenja je njegov prvi, najbolj živ spomin na otroštvo, ki ga je zaznamovala smrt starega očeta. Imel je dobra tri leta, ko je že moral iti na njivo po starše, da jim je sporočil žalostno novico. Pri petih letih je začel »klošariti« pri oranju

– umikati plug med drevesi, da niso poškodovali lubja, ko so orali po sadovnjaku. Od mladih nog so ga vzgajali tako, da je bilo delo njegova poglobitvena skrb, zato si je toliko bolj zapomnil kakšne posebne praznike. Tako kot tistega, ko so šli s starši na romanje na Bled, da bi se priporočili Mariji na otoku. Že zvečer so zapregli lojtrni voz, nanj naložili klopi in vreče s senom, se odpravili in šele naslednje jutro prispeli tja. Veljalo je, da moraš na božjo pot hoditi vsaj dva dni, da je žrtev dovolj velika. V spomin se mu je globoko vtisnilo prvo srečanje z obilico vode, ko so jih s pletnjo prevažali na otok. Ves čas sta skupaj s Špančevim Tonetom jokala ali »večala«, kot se je temu takrat reklo. Neizbrisne otroške spomine je imel tudi z vsakoletnih poti v Šmarje, kamor sta z očetom vozila lan, da so ga spredli v niti, iz katerih so doma tkali trakove za nošnje bremen.

Preživel je svoje zgodnje otroštvo in si vojni čas zapomnil po prihodih Nemcev v vas, ki so njihova življenja temeljito pretresli. Ni pozabil nemškega župnika, ki ga nihče ni razumel, pa zavezniških padalcev, ki sta pristala nekje med janškimi smrekami. Nemci so jim pobrali konja, voz in dva pujsa, ki so ju ustrelili in odpeljali. Pobrali so jim, bog ve, zakaj, tudi vse papirje iz skrinje v »štiblcu«. Pa se jih takrat sploh ni bal. Kot osemleten je hodil med njimi, jim nosil mošta, mama pa je bila vsa trda od strahu,

da se mu ne bi kaj zgodilo. Časi so bili težki. Kdor je prišel mimo, jim je kaj vzel, sami pa so morali s težavo prodajati sadje in moko, da so se nekako dokopali do denarja.

Na srečanje s šolo, ki je v času vojne v Gabrju ni bilo, je moral počakati, da so po vojni odprli šolo v Lukovi hiši. Obiskovanje šole takrat ni bilo nekaj samoumevnega. Ni bila redkost, da je kak gospodar stopil do učiteljice in prosil, da so otroci zaradi dela ostali doma. Čeprav so bili tedanji učitelji strogi, je vseeno rad hodil tja. Še vedno se je spominjal imen vseh svojih učiteljic, pa tudi pozneje je bilo njegovo življenje povezano z gabrsko šolo, saj je dejavno sodeloval pri gradnji, nato dolga leta, vse do upokojitve, prevažal v šolo in domov otroke na Jančah, v Besnici in Sostrem.

V času po vojni je Johan iz otroka rasel v moža, ki se je moral vključevati v napore za preživetje družine, a je kljub temu

našel čas za to, da je vaško življenje pomagal popestriti s svojim kulturnim udejstvovanjem. Bil je neke vrste zvezda »lokalnih odrov«, ki so jih selili po različnih hišah v vasi. Ko se je vrnil od vojakov v Srbiji, se je zaposlil v Papirnici, a le za nekaj mesecev. Prezgodaj mu je umrl oče, pri hiši je bilo poleg bolne mame še šest otrok, ki jih je bilo treba prehraniti. Kot najstarejši je moral prevzeti skrb za domačijo. Obenem je prevzel še zimsko službo in naslednjih štirideset let skrbel za to, da je bilo tudi pozimi nekako mogoče priti v dolino in nazaj domov. Najprej je to počel z lesenim plugom in dvema paroma konj, pozneje s traktorjem. Skupaj z ženo sta zgodaj vstajala, iz snega odkopala plug in pripravila konje, se nekako prenila čez zamete od Janč do Besnice in nazaj. Zamrznjeni pesek za posipanje je bilo treba vsakič znova s krampom nakopati iz kupa, da sta cesto lahko tudi posula. Življenje je bilo trdo in mrzlo, a vseeno sta ohranila dovolj toplino, da sta vzorno skrbela za svoje tri otroke.

Gabrje je bilo tedaj daleč od sveta, vsaj tri ure s konjem do Ljubljane. S težavo in odrekanjem je kupil prvega fička, s katerim je potem opravljal vse mogoče, od nakupovanja prašičev za Janško Heleno, pa do tega, da je bolnim lajšal pot do zdravnika. Bil je napredne sorte. Od prve razsvetljave na akumulator, ki so ga polnili v Ljubljani, predstavljala pa je napoved nove dobe, je sodeloval pri vseh pomembnih prelomnicah v vasi. Od napeljave vodovoda, elektrike in telefona, ki so zahtevali veliko

prošenj, dela in denarja. To so številni znali ceniti. Od Janške Helene, ki je v njem imela pomembnega pomočnika pri nabavi mesa in pripravi odličnih mesnin, s katerimi je gostila pomembne goste; veterinarja Malavašiča, ki se nikoli ni peljal le mimo Kreščeve hiše, pa vse do odločevalcev v nekdanji občini Moste - Polje, ki so bili povezani z življenjem na janških hribih.

Bil je pomemben motor razvoja domačega kraja. Glas gabrskih vaščanov je predstavljal v svetu takratne krajevne skupnosti v Besnici in marsikateri dan »zapravil« za zadovoljevanje skupnih potreb. Kdove, koliko truda in potov je bilo potrebnih, da je vas dobila asfalt, in še več, da se je tudi iz doline do Janč dalo priti, ne da bi bil prašen, blaten ali pa ostal v snežnem zametu. Spodobni cestni povezavi z dolino je Johan posvetil veliko skrbi. Ne nazadnje je moral prepričati tudi najtrdovratnejše lastnike, da so podpisali soglasje za odstop zemljišč za širitev in asfaltiranje ceste, saj bi se sicer projekt ustavil. Njegov pomemben, če ne ključen prispevek je bilo čutiti tudi pri gradnji šole, planinskega doma in župnišča na Jančah.

Malokdo si predstavlja, koliko napore je bilo potrebno, da je v to, nekdanj zakotno vas, po svinčenih ceveh pritekla pitna voda. Ali pa koliko lukenj za drogove je bilo treba skopati za to, da so dobili enofazni električni tok, precej pozneje prvi telefon. Brez zagnanosti, kot je bila ta, da je Johan s svojim fičkom po cesti vlečil

»štange«, da dela pri napeljavi niso zastala, bi se to zagotovo zgodilo veliko pozneje. Nagovarjanje občinskih mož, zbiranje denarja in skrb, da se je vse dobro izteklo, je bilo veliko delo. In Kreščev Johan je opravil dobršen del tega. Pa ni ostalo samo pri tem. Svoje izkušnje in spodbude je prenašal tudi na mlajše, zato mu je janška mladina že pred tremi desetletji podelila priznanje.

Njegove vedre in predane narave je bila deležna tudi družina, ki ji je posvetil vso skrb. Čeprav se je poročil bolj pozno, »ker nisem mel cajta«, kot je v šali rad rekel, so imeli njegovi otroci topel in varen dom. Nikoli žal besede, ki bi se zarezale v spomin, poskrbel je, da so prišli do svojega kruha, si uredili svoje družine in domove. Tudi v starosti je znal najti pravo mero med odločnostjo in razumevanjem, tako da njihovi odnosi nikoli niso trpeli.

Njemu samemu življenje ni prizanašalo. Čeprav je bil neustrašen in močan, se je – morda pa prav zaradi tega – večkrat srečal z resnimi obolenji, ki so mu celo ogrožala življenje. A je vse premagal. Takega sem poznal tudi jaz. Tudi ko je njegovo življenje počasi ugašalo, je še vedno ohranil skrb za družino, pa tudi za to, da izročilo, ki so ga on in njegovi sodobniki živeli toliko desetletij, ne bi šlo v pozabo.

Povezan je živel do konca. Čeprav ga ni več, bo ostal med nami. Še dolgo.

Marko Višnar

Dobro je vedeti

Covid-19 in cepljenje

Spodbudni podatki o zmanjševanju števila okužb v zadnjih dneh kažejo, da se epidemija koronavirusne bolezni umirja. Ko se na sostrskih poteh srečujemo brez obraznih mask, je lepo spet videti prijazne nasmehe, po kratkem klepetu pa včasih sledi tišje, nekoliko oklevajoče vprašanje: ste se cepili? Začuti se strah, zadržanost ...

Bistveno pri cepljenju je zaupanje v varnost in učinkovitost cepiv, ki temelji na dobri obveščeni. Verodostojni podatki o bolezni in cepljenju so zbrani na spletnih straneh www.nijz.si, www.cepimose.si, morda pa bo komu prišlo prav, če povzamem nekaj dejstev.

Kljub umirjanju epidemije in letnemu času, ko smo več na prostem in je stikov v zaprtih prostorih manj, bi bilo naivno pričakovati, da bo virus izginil ali sam po sebi izgubil moč. Da se težka zgodba obolevanja in smrti v jeseni ne ponovi, bo poleg upoštevanja že znanih previdnostnih ukrepov potrebna dovolj velika precepljenost prebivalstva.

Cepljenje je varen, enostaven in učinkovit ukrep za preprečitev koronavirusne bolezni. S cepljenjem v prvi vrsti zaščitimo sebe, z zmanjševanjem prenosa bolezni pa tudi svoje bližnje in druge, s katerimi prihajamo v stik.

Cilj cepljenja je prvenstveno zmanjšati število smrti in hospitalizacij zaradi covid-19, preprečevanje težkega poteka bolezni in razbremenitev zdravstvenega sistema. Z dovolj veliko precepljenostjo pa bomo dosegli tudi kolektivno imunost, ki pomeni posredno zaščito pred boleznijo tudi neimunih posameznikov, ki nastane, kadar je velik delež prebivalstva odporen na okužbo in se verige prenosov okužbe prekinjejo.

Cepljenje deluje tako, da se telo predpripravi na okužbo. Izzove imunski sistem, da ustvari ustrezno zaščito proti povzročitelju okužbe. S cepivom proti covidu-19 (tako mRNA kot vektorskim) v telo vnesemo navodila za nastanek virusne beljakovine, ki jo imunski sistem prepozna in ustvari zaščito. Ko potem pridemo v stik z virusom, ga imunski sistem premaga, še preden bi povzročil koronavirusno bolezen.

Kako je mogoče, da je bilo cepivo pripravljeno za uporabo prej kot v enem letu, če sicer pot do registracije cepiva traja nekaj let? Pandemija bolezni covid-19 je povzročila največjo zdravstveno, gospodarsko in socialno krizo v zadnjem stoletju. Na podlagi strahu pred neznanom silo, ki je svet premaknila s tečajev, sta se v skupnem cilju združili stroka in politika, odpadli so dolgotrajni administrativni postopki prijavljanja projektov in pridobivanja denarnih sredstev, kar je pomenilo bistven prihranek časa. Klinični del priprave cepiva pa je potekal v vseh stopnjah po predpisanih postopkih. Cepiva so preizkušena in varna, vsa, s katerimi cepimo v Sloveniji, je odobrila Evropska agencija za zdravila (EMA). Za ugotavljanje dolgoročnih učinkov cepljenja se spremljanje in ocenjevanje varnosti cepiv nadaljujeta.

Cepljenje proti covidu-19 je brezplačno in prostovoljno.

V prvi vrsti s cepljenjem torej zaščitimo sebe. Pomeni, da zaradi cepljenja ne zbolimo ali je potek bolezni bistveno blažji. Virus se na nosni sluznici seveda še lahko zadržuje, a je prenosljivost bolezni po cepljenju bistveno zmanjšana in s tem ščitimo tudi druge.

Cepljenje se priporoča tudi pri ljudeh, ki so preboleli covid-19. Bolezen ustvari usmerjeno imunost na tip virusa, ki je povzročil bolezen, cepivo pa ustvari širši tip odpornosti in kot kaže, pokriva tudi dosedanje mutacije virusov.

Po cepljenju z vektorskimi cepivi lahko pride do krvnih strdkov (tromboz), vendar gre za zelo redek zaplet, ki nastopi le pri 1 osebi na 100.000 cepljenih. Ob zgodnjem prepoznavanju zapleta in ustreznem zdravljenju je prognoza dobra. Stališče Evropske agencije za zdravila je, da koristi cepljenja presegajo tveganja.

Sama sem se cepila že januarja, takoj, ko je bilo na voljo cepivo za zdravstveno osebje. Stranski učinki cepljenja so pričakovani in minejo v nekaj dneh. Glavni motiv za cepljenje je bil, da ne bi prenašala okužbe. Zelo so se me dotaknile zgodbe iz zgodnjega obdobja epidemije, ko je bila sledljivost še možna in so se ugotavljali stiki obolelih posameznikov. Oseba, ki je uspešno prebolela covid-19, je v predbolezenskem stanju nevede okužila prijatelja, ki je za posledicami bolezni umrl. Psihično breme takih dogodkov je veliko in se v času, ko imamo na voljo cepivo, lahko prepreči.

Družba je bila zaradi pandemije in potrebnih omejitvenih ukrepov ohromljena. Čas izolacije in prepovedanih stikov je povzročil številne stiske. Cepljenje nam daje možnost, da epidemijo ustavimo in dosežemo, da bo covid-19 postal bolezen, ki se pojavlja sezonsko kot gripa in jo bomo lahko prebolevali podobno kot prehlad. In daje možnost, da bomo lahko spet v polni meri zagnali vsa področja življenja.

Helena Vogel

Sostro – kraj dobrih ljudi

Ko skupaj piševa tele vrstice, bi se najprej rada dotaknila misli, kako hitro beži čas. Spominjam se ... Bilo je lansko poletje, ko se je rodila ideja, da bi z dr. Ivanušičem odprla svojo kliniko, in odločitev je padla, da si za svoj kraj izbereva prav Dobrunje. Nekatere odločitve v življenju bi sem in tja popravila, vendar ne te. Kajti spoznala sva, da v Sostrem živijo dobri ljudje in to z veliko začetnico. Tako toplega in pozitivnega sprejema si res nisem predstavljala niti v najboljšem scenariju. Rada bi se zahvalila vsem, ki ste prestopili prag najine zobozdravstvene klinike DMD, in vsem, ki to nameravate storiti v bližnji prihodnosti.

Da bodo zobozdravstvene storitve še dostopnejše domačinom, sva se odločila, da obogativa ekipo z ustno higieničarko in strokovnjakom za implantate. Tako se nam je pridružila Simona Oblak, dipl. ustna higieničarka, ki je končala študij kot najboljša v svoji generaciji. S svojo

natančnostjo, strokovnostjo in predvsem nežno roko bo poskrbela za zdravje vaših zob in dlesni ter sijoč nasmehe. To ji uspeva z odstranjevanjem zobnega kamna, podukom o higieni in laserskim zdravljenjem parodontalne bolezni. Ste vedeli, da so ustni higieniki edini strokovnjaki poleg zobozdravnikov, ki jim lahko zaupate beljenje zob?

Izguba enega ali več zob je izredno travmatična izkušnja za posameznika. Na srečo nadomestitev zob še nikoli ni bila tako dostopna in na dosegu roke. Strokovnjak za implantate vam vstavi vsadek v vašo čeljust, potem pa zobozdravniki izdelamo krono ali protezo, če manjkajo vsi zobje, ki zelo dobro stojijo. Zdaj, ko imamo vse pod eno streho, je izdelava za paciente še bolj enostavna.

Pokličite 068 648 519 in se prepričajte!

Urban Zupanc, dr. dent. med.

Zaspim in se zbudim z novimi zobmi ...

... je želja, ki smo jo že večkrat slišali. Čeprav so zobozdravstveni posegi v splošni anesteziji mogoči, se jim zelo izogibamo, saj prinašajo določeno tveganje in ne omogočajo visokokakovostne oskrbe, h kateri stremimo. Na srečo obstaja rešitev, ki se imenuje kvadrantna terapija.

Če dolgo časa nismo bili pri zobozdravniku, imamo veliko starih plomb, ki so potrebne zamenjave, ali pa če želimo iz ust varno odstraniti amalgam, je velika verjetnost, da bo treba narediti več zalivk ali keramičnih protetičnih izdelkov.

Tradicionalno bi na vsakem obisku popravili en zob. S posebnim načinom dela, ki se imenuje kvadrantna terapija, lahko pacientom prihranimo veliko čakanja, vožnje, denarja in nelagodja, hkrati pa hitreje pridejo do lepega in zdravega nasmeha.

Ko načrtujemo celostno oskrbo, razdelimo zobe, ki so potrebni oskrbe, v štiri skupine (zgoraj desno, zgoraj levo, spodaj levo in spodaj desno). Tako združimo več obiskov

v enega in z enkratno anestezijo oskrbimo več zob hkrati. Večkrat se nam je že zgodilo, da je pacient med delom zaspal in si zaželel, da bi takšen način dela odkril že prej.

Telefonska številka za brezplačni prvi pregled: 068 648 519

Tomaž Ivanušič, dr. dent. med.

Kdo sem? Kdo smo?

To naj sveta se širom ve...
Slovenec, ki ljubi rudo rodno, morje,
polja in gore...

Kamorkoli tujec boš pogledal...
Vedi, da po domačijah trden kleni rod živi..

Odprta vrata, gostoljubnost, ognjišče toplo,
Vsakdo je dobrodošel, če je
srca čistega, zavetje varno.

Tu dobi...
Stoletja Gruda rodna, pšenično nam polje...
Ljubeča roka matere, hlebec ... kruh
prekrižan.

Še bolj kot želodec...
dušo polni in srce.

Rod slovenski,
kleni previharil stoletne je viharje...
In zopet pred viharji neizprosnimi stoji...
Edinost, sreča, sprava ...varno je zatočišče .

Da tudi te viharje preživi.
Z roko v roki korakom trdnim rod
slovenski gre naprej.

Obstati in ostati...
Še bolj odločen kot ob vsaki
Je bil zori obsorej.

Tomaz Svete

*poveljnik uniformirane enote in
praporščakov VSO*